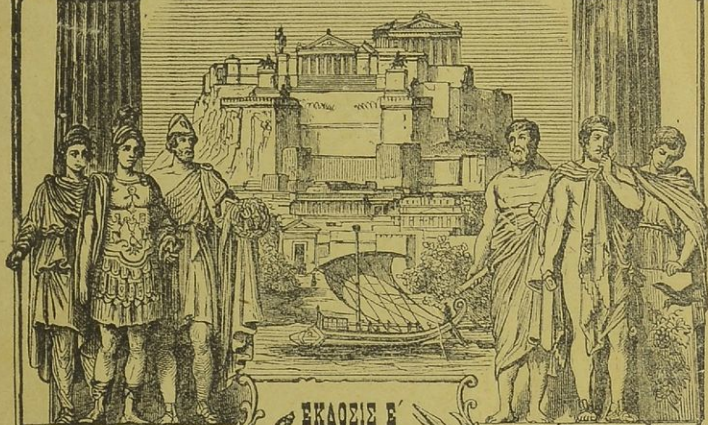


ΝΙΚΟΛΑΟΥ Σ. Γ.

Ἀριστοβαθμίου Δημοδιδασκάλου

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ



ΕΚΔΟΣΙΣ Ε'



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ
15 Ὀδὸς Ἐργουῦ 15



Ε197
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀριστοβαθμίου Δημοδιδασκάλου — Ἰδρύτορος τῆς Φιλολογίας

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

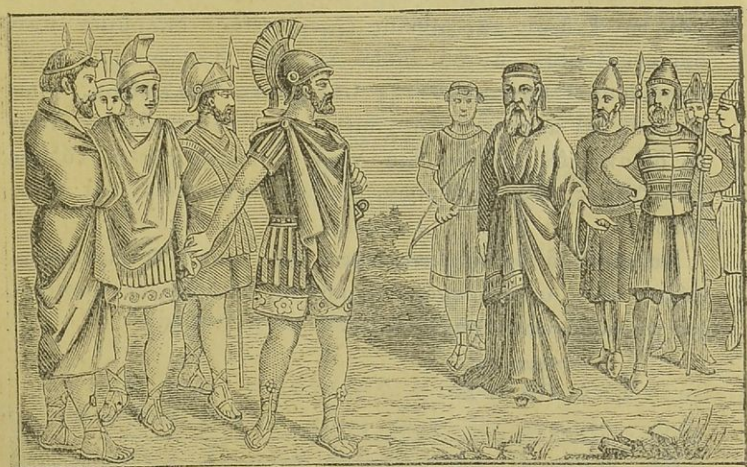
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ'. ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ἐν τῷ τελευταίῳ διαγωνισμῷ ἐπὶ πενταετίαν



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ "ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

15—ΕΝ ΟΔῶ ΕΡΜΟΥ—15

1909

Αριθ. { Πρωτ. 9628
Διεκπ. 9323

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ἰουνίου 1904



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ν. Γκινοπούλου,

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **Ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος**, ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν Δημοτικῶν σχολείων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

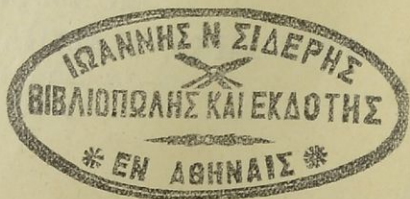
Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγεγραμμένας παρατηρήσεις.

Ὁ Υπουργὸς
Σ. ΣΤΑΗΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Πᾶν ἀντίτιπον φέρει κάτωθι τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Ν. Γκινοπούλου



ΝΙΚΟΛΑΟΥ Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«Χάρις και ευκρίνεια ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν γεγονότων διακρίνει τὸ ἔργον τοῦτο. Ὁ συγγραφεὺς μεταχειρίζεται καλῶς τὴν γλῶσσαν καὶ ἀποφεύγει τὰς χυδαίας ἐκφράσεις, τὰ δὲ ἱστορικὰ γεγονότα ἐκθέτει ἀκριβῶς μεταχειριζόμενος ὕφος σαφὲς καὶ καταληπτόν εἰς μαθητὰς τῆς τάξεως, δι' ἣν εἶναι προωρισμένη ἡ συγγραφή· δι' ἣ Ἐπιτροπεία ἀσμένῃ ἐγκρίνει αὐτήν.

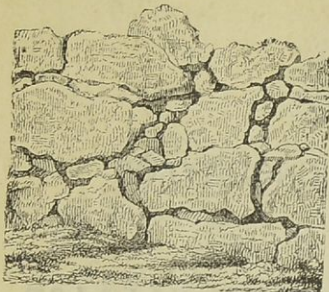
(Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῶν κριτῶν).

Ι. Ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὠραία χώρα, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς τῶρα κατοικοῦμεν ὀνομάζεται Ἑλλάς. Κατ' ἀρχὰς ὅμως δὲν ὀνομάζετο οὕτω, ἀλλ' ὀνομάζετο Πελασγία ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν πρώτων αὐτῆς κατοίκων.

Οἱ Πελασγοὶ εἶχον ἔλθει ἀπὸ πολὺ μακρυνὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἦσαν ἄνθρωποι ἀπολίτιστοι, ἔζων δὲ διεσχορπισμένοι. Δὲν ἐγνώριζον νὰ καλλιεργῶσι τὴν γῆν, διὰ τοῦτο ἔτρωγον ἄγρια ζῶα, χόρτα καὶ καρπούς· οὔτε ἐνδύματα εἶχον, ἀλλ' ἐνεδύοντο μὲ δέρματα ζῶων. Κατόπιν ὅμως ἤρχισαν νὰ γίνωνται ἡμερώτεροι, καὶ διὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰς

ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν διαφορῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων, ἐκτιζον περίξ τῶν πόλεων τῶν τείχη ὑψηλὰ καὶ στερεά. Τὰ τείχη ἐκεῖνα,



Κυκλώπεια τείχη.

ἐπειδὴ ἐκτίζοντο με λίθους μεγάλους καὶ ἀκατεργάστους ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων *Κυκλώπεια* τείχη, διότι ἐνόμιζον ὅτι μόνον *Κύκλωπες*, δηλαδὴ ἀνθρωποι τῆς *Μυθολογίας*, ἔχον-

τες δύναμιν ὑπεράνθρωπον, ἠδύναντο νὰ σηκώσωσι καὶ νὰ προσαρμόσωσι τοὺς λίθους ἐκεῖνους.

2. Ἕλληνες.

Βραδύτερον ἤλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ κυρίως Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ἐπειδὴ ἦσαν ἀνδρειότεροι καὶ πολεμικώτεροι τῶν Πελασγῶν, καθυπέταξαν αὐτοὺς καὶ ἔθεσαν τὰ θεμέλια ἀνθρωπινωτέρου βίου. Ἐκτοτε ἡ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν οὗτοι διεσπάρησαν, ὠνομάσθη Ἑλλάς.

Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἀρχαιότητητα δὲν ἀπετέλουν ἓν κράτος, ὅπως σήμερον, ἀλλ' ἦσαν διηρημένοι εἰς πολλὰ μικρὰ κρατίδια, ἕκαστον τῶν ὁποίων εἶχεν ἰδικόν του βασιλέα, καὶ ἰδικόν του πολίτευμα. Εἶχεν ὅμως πολλοὺς δεσμοὺς ἠθικοὺς, οἱ ὅποιοι τοὺς ἤνωναν, ὥστε ν' ἀποτελῶσιν ἓν ἔθνος. Καὶ οἱ δεσμοὶ οὗτοι ἦσαν ἡ γλῶσσα, ἡ θρησκεία, νὰ μαντεῖα, αἱ ἀμφικτυονίαι κ.τ.λ. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶχον τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, τὴν ἐλληνικὴν, με μικρὰς ὅμως διαφορὰς εἰς ἐκάστην τῶν τεσσάρων φυλῶν, εἰς τὰς ὁποίας διηροῦντο οἱ Ἕλληνες.

Ἡ θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο φυσιολατρεία, δηλαδὴ ἐπίστευον διαφοροὺς δυνάμεις καὶ φαινόμενα τῆς φύσεως· π. χ. τὸ φῶς, τὸν ἀέρα, τὴν θάλασσαν κ.λ.π. τὰ

ὅποια ἐθεοποίησαν. Παρεδέχοντο δὲ ὅτι οἱ θεοὶ τῶν εἶχον ἀνθρωπίνην μορφήν, καθὼς καὶ ὄλας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὅτι διέφερον μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἦσαν ἀθάνατοι. Ἐπίστευον δὲ πρὸς τούτοις οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι καὶ εἰς τὰ μαντεῖα, ἅτινα ἦσαν ναοί, εἰς τοὺς ὁποίους θεὸς τις ἐδίδεν εἰς τὸν ἱερέα ἢ εἰς τὴν ἱερείαν του τὴν δύναμιν τοῦ νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα. Τοιαῦτα μαντεῖα ἦσαν πολλὰ, ἀλλ' ἐπισημότερα ἦσαν τὸ ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ Δωδώνη τοῦ Διός.

Τελευταῖος ἠθικὸς δεσμὸς ἐνῶντων τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλληνας ἦσαν αἱ ἀμφικτυονίαι. Αἱ ἀμφικτυονίαι ἦσαν συνέδρια γειτονικῶν λαῶν, οἵτινες συνερχόμενοι εἰς κοινόν τι ἱερὸν κατὰ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τελουμένην ἐορτὴν συνεσκέπτοντο περὶ τῶν κοινῶν αὐτῶν ὑποθέσεων. Ἀμφικτυονίαι ἦσαν πολλά, ἀλλ' ἡ ἐπισημότερα ὄλων ἦτο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον», εἰς τὴν ὁποίαν ἐλάμβανον μέρος δώδεκα λαοί. Βραδύτερον εἰς τοὺς ἠθικοὺς προστεθήσαν καὶ οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες.

Ἡρώες

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἀνεφάνησαν ἀνθρωποειδῆς, οἱ ὅποιοι ἐπειδὴ διέπραξαν πολλὰ κατορθώματα μεγάλα καὶ ὑπεράνθρωπα, ὠνομάσθησαν ἥρωες. Οἱ τοιοῦτοι ἦσαν πολλοί· ἀλλ' οἱ ἐξοχώτεροι αὐτῶν ἦσαν δύο, ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Θησεύς.

Ἡρακλῆς.

Ὁ Ἡρακλῆς ἦτο υἱὸς τῆς Ἀλκμήνης καὶ τοῦ Ἀμφιτύονος· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον ὅτι εἶχε πατέρα τὸν Δία, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀνώτατος πάντων τῶν θεῶν. Οἱ γονεῖς του ἦσαν Ἀργεῖοι, αὐτὸς ὅμως ἐγεννήθη εἰς τὰς Θήβας.

Κατὰ διαταγὴν τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ὁ Ἡρακλῆς



Ἡρακλῆς.

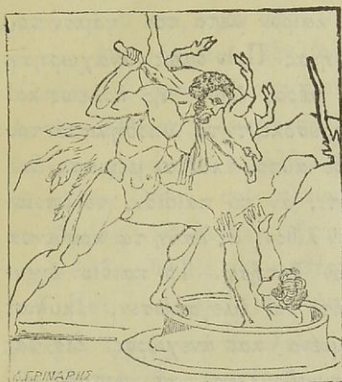
ᾧφειλε νὰ ὑποτάσσηται εἰς τὸν ἐξάδελφόν του Εὐρυσθέα, τὸν βασιλέα τῶν Μυκηνῶν. Ὁ Εὐρυσθεὺς ὁμως ἐφθόνηι τὸν Ἡρακλέα διὰ τὴν ἀνδρείαν του, διὰ τοῦτο διέταξεν αὐτὸν νὰ ἐκτελέσῃ πολλὰς ἐπικινδύνους καὶ ὑπερανθρώπους πράξεις, ἐλπίζων ὅτι οἱ αὐτῶν θὰ καταστραφῇ. Τὰ μεγαλύτερα κατορθώματα τοῦ Ἡρακλέους, τὰ ὁποῖα κατὰ διαταγὴν τοῦ Εὐρυσθέως, ἐξετέλεσεν, ὀνομάζονται ἄθλοι, καὶ εἶναι οἱ ἐξῆς δώδεκα.

Πρῶτον ἐπνίξε τὸν λέοντα τῆς Νεμέας· δευτερον ἐφόνευσε τὴν ἐννεακέφαλον Λερναίαν Ἰδραν· τρίτον ἔφερε ζωντανὴν εἰς τὸν Εὐρυσθέα τὴν χρυσόκερων ἔλαφον, τὴν ἱεράν τῆς Ἀρτέμιδος· τέτατον ἔφερον εἰς τὰς Μυκήνας ζωντανὸν τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον· πέμπτον ἐκαθάρισε τὰ βουστάσια τοῦ βασιλέως τῆς Ἡλίδος Αὐγείου· ἕκτον ἐφόνευσε τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας· ἑβδομον συνέλαβε καὶ ἔφερον εἰς τὰς Μυκήνας τὸν ἄγριον ταῦρον τῆς Κρήτης· ὄγδοον συνέλαβε τοὺς ἀνθρωπο-

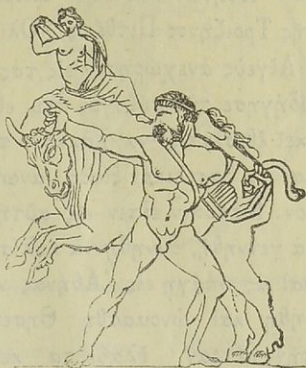


Λέων.

φάγους ἵππους τοῦ βριτιλέω· τῶν Θρακῶν Διομήδους· ἕνατον ἐφόνευσε τὴν ἀσίλισσαν τῶν Ἀμαζόνων· Ἴπολύτην καὶ ἀφῆρσε τὴν πολυτίμον ζώνην· τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς τὴν υγχιτέρα τοῦ Εὐρυσθέως Ἀδμήτην· δέκατον ἐφόνευσε τὸν



Κάπρος.



Ταῦρος.

τρίσωμον καὶ τρικέφαλον Γηρούνην καὶ ἤρπασε τοὺς βοῦς αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ἐκόμισεν εἰς τὸν Εὐρυσθέα· ἐνδέκατον ἤρπασε τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἐπερίδων καὶ δωδέκατον μετέφερεν ἐκ τοῦ ἄδου εἰς τὰς Μυκῆνας τὸν τρικέφαλον κύνα τοῦ ἄδου Κέρβερον, τὸν ὁποῖον ἀροῦ ἔδειξεν εἰς τὸν Εὐρυσθέα, ἐπαπέφερε πάλιν εἰς τὸν ἄδην



Κέρβερος.

Ἐκτὸς τούτων ὁ Ἥρακλῆς ἐπραξε καὶ ἄλλα μεγάλα ἀνδραγαθήματα, διὰ τῶν ὁποίων

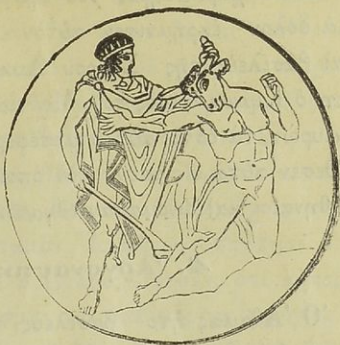
μεγάλως εὐηργέτησε τὴν πατρίδα του· ἕνεκα τούτου οἱ θεοὶ ἀνταμείβοντες αὐτὸν τὸν ἕκαμαν ἀθάνατον.

3. Θησεύς.

Ὁ Θησεύς ἦτο υἱὸς τοῦ Αἰγέως, ὁ ὁποῖος ἦτο βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Αἰθρας, τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροιζῆνος Πιθέως. Ὁλίγον καιρὸν μετὰ τὸν γάμον τοῦ ὁ Αἰγεὺς ἀνεχώρησεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Πρὶν ὅμως ἀναχωρήσει ὠδήγησε τὴν σύζυγόν του εἰς ἓν μέρος ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖ ἔθεσεν εἰς ἕνα λάκκον τὰ χρυσοκέντητα ὑποδήματά του καὶ τὸ βασιλικὸν ξίφος, ἄνωθεν δὲ αὐτοῦ ἐκύλισε μέγιστον λίθον. Κατόπιν εἶπεν εἰς αὐτήν, ὅτι, ἂν τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον θὰ γεννηθῆ, δυνηθῆ νὰ κυλίσῃ τὸν λίθον, ἄς λάβῃ τὰ κρυβέντα καὶ ἄς ὑπάγῃ εἰς Ἀθήνας νὰ τὸν ζητήσῃ. Τὸ παιδίον ἐγεννήθη καὶ ὠνομάσθη Θησεύς, ὅτε δὲ ἐμεγάλωσεν, ἐκύλισε τὴν πέτραν, ἔλαβε τὰ κεκρυμμένα καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὰς Ἀθήνας. Ἡ μήτηρ του τὸν συνεβούλευσε νὰ μεταβῆ εἰς Ἀθήνας διὰ θαλάσσης, διότι ἡ κατὰ ξηρὰν ὁδὸς ἦτο γεμάτη ἀπὸ διαφόρους ληστὰς, ἀλλ' ὁ ἀνδρείος Θησεύς ἐπροτίμησε νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἀθήνας διὰ ξηρᾶς, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ἀνδρείας του κατώρθωσε νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς κακούργους ἐκείνους. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας κατέβαλε τοὺς Παλλαντίδας, οἱ ὁποῖοι ἤθελον νὰ ἐκθρονίσωσι τὸν πατέρα του. Μετὰ τοῦτο συνέλαβε καὶ ἐφόνευσεν τὸν Μαραθῶνιον ταῦρον, ὁ ὁποῖος κατέστρεφε τὴν χώραν.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον κατόρθωμα τοῦ Θησεύς ἦτο ὁ φόνος τοῦ Μινωταύρου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπήλλαξε τοὺς Ἀθηναίους ἐκ σκληροῦ φόρου. Οἱ Ἀθηναῖοι δηλαδὴ νικηθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης Μίνως, ὑπεχρεώθησαν νὰ στέλλωσι κατ' ἔτος ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ νέας, τοὺς ὁποῖους ἐκεῖνος ἔρριπτεν εἰς τὸν Λαβύνρινθον, ὅπου ἔζη ὁ ἀνθρωποφάγος Μινώταυρος, ἵνα τοὺς κατατρώγῃ. Ὁ Θησεύς λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ φονεύσῃ τὸν Μινώταυρον καὶ ἐπλευσεν εἰς Κρήτην μαζὶ μὲ τοὺς κληρωθέντας. Ἐκεῖ συνεπάθητεν αὐτὸν ἡ θυγάτηρ τοῦ Μίνως Ἀριάδνη καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νῆμα (μίτον).

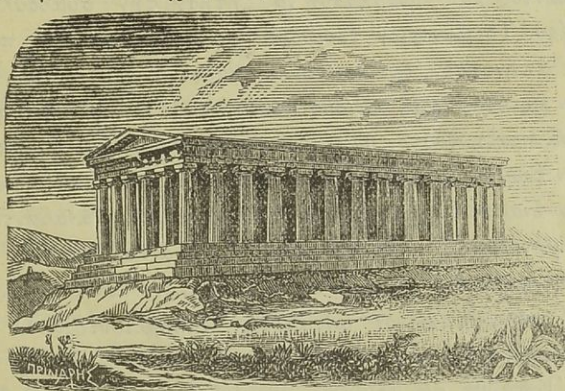
ἵνα μὴ χαθῆ ἐντὸς τοῦ Λαβυρίνθου, ὁ ὅποιος ἦτο ἐν ἀπέ-
ραντον σπήλαιον. Δέσας δὲ ὁ
Θησεύς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ
Λαβυρίνθου τὸ νῆμα εἰσῆλθεν
ἐντὸς αὐτοῦ καί, ἀφοῦ ἐφόνευ-
σε τὸν Μινώταυρον, ἐξῆλθεν
ἀβλαβής. Κατόπιν ἐπιστρέφων
εἰς τὰς Ἀθήνας ἐλησμόνησεν
ἀπὸ τὴν χαρὰν του ν' ἀλλάξῃ
τὸ μέλαν ἱστίον τοῦ πλοίου
καὶ ὑψώσῃ τὸ λευκόν, ὅπως
εἶχεν ὑποσχ-θῆ εἰς τὸν πατέρα
του. Καὶ ὁ Αἰγεύς ἰδὼν ἀπὸ



Ο Θησεύς φονεύων τὸν Μινώταυρον.

μακρὰν ἐρχόμενον τὸ πλοῖον μὲ μέλαν ἱστίον, ἐνόμισεν ὅτι ὁ
υἱὸς του ἀπέθανε καὶ πεισὼν εἰς τὴν θάλατταν ἐπνίγη. Ἀπὸ
τότε τὸ πέλαγος ἐκεῖνο ὠνομάσθη *Διγαῖον πέλαγος*.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεδέχθησαν μετὰ χαρᾶς τὸν Θησεά καὶ ἀνε-



Θησεῖον.

κήρυξαν αὐτὸν βασιλέα των. Ὁ Θησεύς τότε ἤνωσεν ὅλα τὰ
χωρῖα τῆς Ἀττικῆς εἰς ἓν βασίλειον καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς
πράξεως ταύτης συνέστησε τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῶν *Συν-*

οικίων. Κατόπιν όμως μισηθείς υπό τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ ἀστάτου χαρακτήρος του ἔφυγεν εἰς τὴν νῆσον Σκύρον, ὅπου διὰ δόλου ἐκμήνισεν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν ὁ φίλος του καὶ βασιλεὺς τῆς Σκύρου Λυκομήδης. Μετὰ ἑπτακόσια δὲ ἔτη ὁ Κίμων ὁ υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, ἐλθὼν εἰς τὴν Σκύρον καὶ ἀνευρὼν τὰ ὀστέα αὐτοῦ μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐνάπεθεσεν αὐτὰ εἰς ναόν, τὸν ὅποιον πρὸς τιμὴν του ἤγειραν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὠνόμασαν Θησεῖον.

4. Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία.

Ὁ Ἀθάμας ἦτο βασιλεὺς τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενοῦ, νυμφευθεὶς δὲ τὴν θεὰν Νεφέλην ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς δύο τέκνα, τὸν Φρίξον καὶ τὴν Ἑλλην, ἀλλὰ μετὰ χρόνον τινα ἐγκαταλιπὼν τὴν νεφέλην ἔλαβεν ἄλλην σύζυγον, τὴν Ἰνώ, ἣτις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κάδμου. Αὕτη, ὡς μητριά, ἐμίσει τὰ τέκνα τῆς Νεφέλης καὶ ἐπέζητει νὰ τὰ ἐξολοθρεύσῃ. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μεγάλη ἀφορία ἐμάστιζε τὴν χώραν τοῦ Ἀθάμαντος καὶ ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλήν τοῦ μαντείου. Τὸ μαντεῖον τότε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς πονηρᾶς Ἰνούς ἀπήντησεν, ὅτι τότε θέλει παύσει ὁ λιμός, ἐὰν θυσιασθῶσιν εἰς τοὺς θεοὺς τὰ δύο τέκνα του. Ὁ Ἀθάμας ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ τοῦτο, ἀλλ' ὅτε προσήχθησαν νὰ θυσιασθῶσιν εἰς τὸν βωμόν, ἡ μήτηρ των Νεφέλη ἤρπασεν αὐτὰ καὶ τοῖς ἔδωκεν ἕνα κριὸν χρυσόμαλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀναβάντα ἐφέροντο μετέωρα ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἡ Ἑλλη ζαλισθεῖσα ἔπεσεν εἰς τινα στενὸν πορθμὸν καὶ ἐπνίγη. Ἐκτοτε ὁ πορθμὸς ἐκείνος ὠνομάσθη Ἑλλήσποντος. Ὁ Φρίξος όμως ἐξακολουθήσας τὴν πορείαν του ἔφθασεν εἰς τὴν Κολχίδα. Ἐνταῦθα τὸν μὲν κριὸν ἐθυσίασεν εἰς τὸν Φύξιον Δία, τὸ δὲ δέρμας ἐδώρησεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς χώρας ἐκείνης Αἰήτην, ὅστις ἀνήρτησεν αὐτὸ εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος τοῦ Ἄρεως, ἐνθα ἐφύλαττεν αὐτὸ δράκων τις ἄγρυπνος. Κατ' ἐκείνους τοὺς χρό-

νους βασιλεὺς τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἴωλκοῦ ἦτο ὁ Αἴσων, ἀλλ' ἐχθρονίτας τοῦτον ὁ ἀδελφός του Πελίας κατέλαβε τὴν βασιλείαν. Θέλων δὲ τότε νὰ μάθῃ ἂν ἦτο ἀσφαλῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἠρώτησε περὶ τοῦτου τὸ μαντεῖον· τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήνητησεν εἰς αὐτὸν νὰ φοβῆται τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε παρουσιάσῃ ἐνώπιόν του μονοσάνδαλος. Μετὰ τινα ἔτη παρουσιάσθη ἐνώπιόν του ὁ υἱὸς τοῦ Αἴσωνος καὶ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἴάσων, φέρων ἐν μόνον σάνδαλον, διότι τὸ ἕτερον εἶχε χάσει πρὸ μικροῦ διαβαίνων τὸν ποταμὸν Ἄναυρον, ἀπήτησε δὲ τὴν πατρικὴν βασιλείαν. Τότε ὁ Πελίας ἐνόησεν, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἐχθρός, τὸν ὁποῖον ὁ χρησμὸς τῷ ὑπέδειξε νὰ φοβῆται. Θέλων λοιπὸν ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοῦ ἀντιπάλου τοῦτου, ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν νὰ φέρῃ ἐκ τῆς Κολχίδος τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ὑποσχεθεὶς ὅτι εὐθὺς ὡς ἐπιστρέψῃ ἤθελε τῷ παραχωρήσει τὴν βασιλείαν. Ὁ Ἴάσων ἀνέλαβε προθύμως τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Κατασκευάσας λοιπὸν ναῦν πεντηκόντορον, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν Ἀργώ (=ταχεῖαν), καὶ παραλάβων πεντήκοντα συμπλωτῆρας ἐκ τῶν τότε ἠρώων, τὸν Ἡρακλῆ δηλαδὴ, τὸν Θησέα, τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη, τὸν Πηλέα, τὸν Τελαμῶνα, τὸν ἄοιδὸν Ὀρφέα καὶ ἄλλους, οἵτινες ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πλοίου ὠνομάσθησαν Ἀργοναῦται, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Ἴωλκοῦ. Μετὰ πολλοὺς κινδύνους ἐφθασαν εἰς τὴν Κολχίδα. Ὁ Ἴάσων τότε ἐζήτησε παρὰ τοῦ Αἰήτου τὸ χρυσοῦν δέρας, ἀλλ' οὗτος ἠρνήθη· τότε ὁ Ἴάσων διὰ τῆς βοήθειας τῆς θυγατρὸς τοῦ Αἰήτου Μήδειας, ἣ ὁποία ἠγήτησεν αὐτόν, κατώρθωσε διὰ φαρμάκων, τὰ ὁποῖα παρ' αὐτῆς ἔλαβε, ν' ἀποκοιμήσῃ τὸν δράκοντα καὶ νὰ λάβῃ τὸ δέρας. Μετὰ τοῦτο οἱ Ἀργοναῦται ἀπέπλευσαν ἐκεῖθεν παραλαβόντες μετ' ἑαυτῶν καὶ τὴν Μήδειαν. Φθάσας εἰς Ἴωλκὸν ὁ Ἴάσων παρέδωκε τὸ δέρας εἰς τὸν Πελίαν, ἀλλ' οὗτος παρὰ τὴν συμφωνίαν ἠρνήθη νὰ τῷ παραχωρήσῃ τὴν βασιλείαν. Ἔνεκα τοῦτου ὁ Ἴάσων ἐκδικούμενος κατώρθωσε νὰ φονεῦθῃ

ὁ Πελλίας καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλεὺς. Μετὰ τινα ὄμως καιρὸν ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀκάστου, υἱοῦ τοῦ Πελλίου, ἦλθεν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

5. Συμφοραὶ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Θηβῶν.

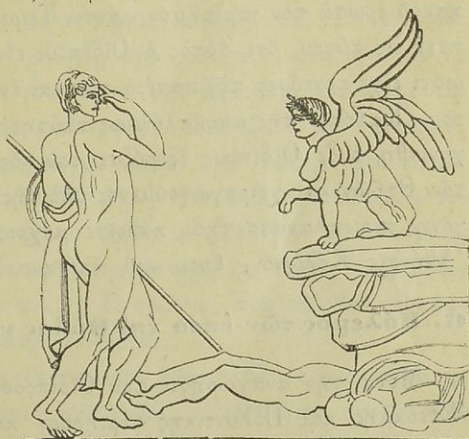
Οιδίπους.

Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατεῖαν ἐβασίλευεν ἐν Θήβαις ὁ Λαίος. Οὗτος ἦτο ἀπόγονος τοῦ Κάδμου, λαβὼν δὲ σύζυγον τὴν Ἰοκάστην ἠθέλησε νὰ μάθῃ ἂν θὰ ἦτο εὐτυχὴς ἐκ τοῦ γάμου τούτου· ἔστειλε λοιπὸν ἵνα ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον ἀπήντησεν εἰς αὐτὸν ὅτι θὰ γεννήσῃ υἱόν, ὅστις ἐμελλε νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἐνεκα τούτου φοβούμενος ὁ Λαίος μὴπως ἐπαληθεύσῃ ὁ χρησμός, μόλις ἐγεννήθῃ τὸ παιδίον παρέδωκεν αὐτὸ εἰς ἓνα τῶν ὑπηρέτῶν του διατάξας αὐτὸν νὰ τὸ φονεύσῃ. Ὁ ὑπηρέτης ὅμως τὸ ἐλυπήθῃ καὶ δὲν τὸ ἐφόνευσεν, ἀλλὰ διατρυπήσας τὰ σφυρὰ αὐτοῦ τὸ ἐκρέμασεν ἀπὸ ἓν δένδρον τοῦ ὄρους Κιθαιρώνας. Κατὰ τύχην διήρχετο ἐκεῖθεν ποιμὴν τις τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου Πολύβου. Οὗτος παραλαβὼν τὸ παιδίον τὸ ἔφερεν εἰς τὸν κύριόν του, ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐτύγχανε νὰ εἶναι ἀτεκνος, τὸ παρέλαβε καὶ τὸ ἀνέθρεψεν ὡς ἰδικόν του τέκνον, ὀνομάσας αὐτὸ Οιδίποδα, ἕνεκα τοῦ οἰδήματος (προϊζήματος), ὅπερ εἶχε σχηματισθῆ εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐκ τοῦ σχοινίου. Ὅτε ὁ Οιδίπους ἠλικιώθῃ, ἔμαθεν ὅτι δὲν ἦτο γνήσιος υἱὸς τοῦ Πολύβου. Διὰ τοῦτο ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἵνα μάθῃ τίνας ἦσαν οἱ ἀληθινοὶ αὐτοῦ γονεῖς. Τὸ μαντεῖον ὅμως δὲν ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν του ταύτην, ἀλλὰ τὴν συνεβούλευσε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διότι ἐκεῖ ἐμελλε νὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του καὶ νὰ λάβῃ σύζυγον τὴν μητέρα του. Τότε ὁ δυστυχὴς Οιδίπους μὴ γνωρίζων ἄλλην πατρίδα ἀπὸ τὴν Κόρινθον δὲν ἐπέστρεψεν εἰς

αυτήν, ἀλλ' ἔλαβε τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν Βοιωτίαν· ἀλλ' ἐνῶ ἐβάδιζε, συνήντησεν αἴφνης εἰς τινα στενὴν ὁδὸν γέροντα φερόμενον ἐπὶ ἄρματος. Ὁ ἡνίοχος τὸν διέταξεν ἀποτόμως νὰ παραμερίσῃ, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Οἰδίπους ἠρνήθη, ἐπῆλθε συμπλοκὴ μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡνίοχου. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην ὁ Οἰδίπους ἐφόνευσεν ὄχι μόνον τὸν ἡνίοχον, ἀλλὰ καὶ τὸν γέροντα ἐκεῖνον. Μετὰ τοῦτο χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ὁ δυστυχὴς ὅτι ὁ γέρον ἐκεῖνος ἦτο ὁ πατὴρ τοῦ Λαίου, ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του καὶ ἔφθασεν εἰς Θήβας.

Τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λαίου εἶχεν ἀναλάβει ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης Κρέων. Ἀλλὰ δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τῆς εἰς τὰς Θήβας ἀφίξεως τοῦ Οἰδίποδος, ὅτε μεγάλη συμφερόν ἐνέσκηψεν εἰς αὐτάς. Ἐξῶθεν δηλαδὴ τῶν Θηβῶν, ἀνεφάνη τέρας τι φοβερόν, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Σφιγξ.

Τὸ τέρας τοῦτο καθήμενον ἐπὶ τινος βράχου προέτεινεν εἰς τοὺς διαβάτας ἐν αἰνίγμα, τὸ ἐξῆς: «ποῖον ζῶον τὴν πρῶϊαν εἶναι τετραπόουν, τὴν μεσημβρίαν δίπου, καὶ τὴν ἑσπέραν τρίπου», ἐκεῖνον δὲ ὅστις δὲν ἔλυε τοῦτο κατεσπάρασε.



Ὁ Οἰδίπους λύων τὸ αἶνιγμα τῆς Σφιγγός.

Τότε ὁ Κρέων θέλων νὰ σώσῃ τὴν πόλιν διεκήρυξεν, ὅτι ὅστις λύσῃ τὸ αἶνιγμα καὶ ἐλευθερώσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ τέρατος ἐκεῖνου, θὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβὴν τὴν βασιλείαν, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν Ἰοκάστην ὡς σύζυγον. Μαθὼν τοῦτο ὁ Οἰδίπους σπεύ-

δει πρὸς τὴν Σφίγγα καὶ λύει τὸ αἰνίγμα ἀπαντήσας ὅτι τὸ ζῷον, ὅπερ ἐνόει εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ὅταν μὲν εἶναι νήπιον εἶναι τετράπους, διότι βαδίζει διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν, ὅταν δὲ ἀναπτυχθῆ γίνεται δίπους, καὶ ὅταν γηράσῃ τρίπους, διότι λαμβάνει καὶ τὴν βακτηρίαν. Ἡ Σφίγξ τότε κατεκρημνίσθη ἐκ τοῦ βράχου καὶ ἐφονεύθη, ὁ δὲ Οἰδίπους ἀνεκρημνίσθη βασιλεὺς τῶν Θηβῶν καὶ ἔλαβε σύζυγον τὴν Ἰοκάστην ἀγνοῶν ὅτι αὕτη ἦτο ἡ μήτηρ του! Ἐκ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου ἐγέννησε τέσσαρα τέκνα, τὸν Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην καὶ τὴν Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην. Οὕτως ἐπληρώθη ὁ χρησμός. Ἀλλὰ μετ' ἕλιγον νέα πάλιν συμφορὰ ἐνσκήπτει εἰς τὰς Θήβας. Ἦτο αὕτη καταστρεπτικὴ τις ἀσθένεια, ἣτις ἐθέριζε τοὺς κατοίκους. Ὁ Οἰδίπους θέλων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ ἐρωτᾷ τὸν περίφημον μάντιν Τειρεσίαν, ὅστις ἀποκαλύπτει εἰς αὐτόν, ὅτι αὐτὸς ὁ Οἰδίπους εἶναι αἴτιος τοῦ κακοῦ, διότι εἶχε φονεύσει τὸν πατέρα του καὶ ἐνυμφεύθη τὴν μητέρα του. Κατόπιν τῆς ἀποκαλύψεως ταύτης ἡ μὲν Ἰοκάστη ἀπηγχονίσθη, ὁ δὲ Οἰδίπους ἐξορύξας τοὺς ὀφθαλμούς του ἐξῆλθε τῶν Θηβῶν καὶ χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του Ἀντιγόνης περιεπλανᾶτο τῆδε κάκεισε μέχρις οὗ ἦλθεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Κολωνόν, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

6. Πόλεμος τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ τῶν ἐπιγόνων.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Οἰδίποδος οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης περιῆλθον κατ' ἀρχὰς εἰς ἔριδα περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου. Κατόπιν ὁμως συμφώνησαν νὰ βασιλεύσωσιν ἐναλλάξ, δηλαδὴ ἀνά ἐν ἔτος ἕκαστος. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Ἐτεοκλῆς, ὅστις ἀνῆλθε πρῶτος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἠρνήθη μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους τῆς βασιλείας του νὰ παραδώσῃ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν Πολυνείκην, ὁ ἀδίκηθεις οὗτος κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Ἄργους Ἀδραστον, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα ἐνυμφεύθη. Τότε βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ του

καὶ πέντε ἄλλων στρατηγῶν Ἀργείων, τοῦ Τυδέως, τοῦ Ἴππομένδοντος, τοῦ Καπαnéως, τοῦ Ἀμφιαράτου καὶ τοῦ Παρθενοπαίου, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Θηβῶν. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατηγῶν ὠνομάσθη «πόλεμος τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας». Ἡ κατὰ τῶν Θηβῶν ἐφοδος ἀπέτυχεν. Οἱ δύο ἀδελφοί, ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνεΐκης, μονομαχήσαντες ἐφόνευσαν ἀλλήλους. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἐφρονεύθησαν ἐκτὸς τοῦ Ἀδράστου. Οὕτως οἱ Ἀργεῖοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των ἡττημένοι· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀνεκήρυξαν βασιλέα των τὸν Κρέοντα. Οὗτος εὐθὺς ὡς ἀνήλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀπηγόρευσε τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Πολυνεΐκου, διότι ὤφειλεν ἐπὶ τὴν ἐναντίον τῆς πατρίδος του· προσέθηκε δὲ ἔτι ὅστις τολμήσῃ νὰ πράξῃ τοῦτο θά ταφῆ ζῶν. Ἄλλ' ἢ εὐσεβὴς καὶ φιλόστοργος ἀδελφῆ τοῦ Πολυνεΐκου Ἀντιγόη χωρὶς νὰ φοβηθῆ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ποινήν παρέβη τὴν διαταγὴν τοῦ θεοῦ τῆς Κρέοντος καὶ ἔθαψε τὸν ἀδελφόν της. Ὁ Κρέων μαθὼν τοῦτο ἐξοργίζεται καὶ διατάσσει νὰ θάψωσι τὴν εὐσεβῆ κόρην ζῶσαν. Ἡ σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπος διαταγὴ ἐξετελέσθη· ἀλλ' ἢ θεῖα δικαιοσύνη δὲν τὸν ἀφῆκεν ἀτιμώρητον. Διότι εὐθὺς μετ' ὀλίγον ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς Αἴμων, ὅστις ἦτο μνηστήρ της Ἀντιγόης, αὐτοκτονεῖ ἐπὶ τοῦ τάφου της· ἢ δὲ σύζυγός του μαθεύσα τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της ἀπαγχονίζεται.

Μετὰ δέκα ὅμως ἔτη οἱ υἱοὶ τῶν ἑπτὰ ἐκείνων στρατηγῶν, οἱ ἐπονομασθέντες Ἐπίγονοι, ἐξεδίκησαν ὑπερῆρᾶνς τὸν θάνατον τῶν πατέρων των· διότι ἐπιχειρήσαντες νέον κατὰ τῶν Θηβαίων πόλεμον, ἐνίκησαν αὐτοὺς καὶ ἔγιναν κύριοι τῶν Θηβῶν. Τότε φονεύουσι τὸν υἱὸν τοῦ Ἐτεοκλέους Λαοδάμαντα καὶ ἀναβιβάζουσιν εἰς τὸν θρόνον τὸν υἱὸν τοῦ Πολυνεΐκου Θέρσανδρον.

7. Τρωικὸς πόλεμος.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους εἰς τὰ βορειοδυτικὰ

παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπῆρχε πόλις περίφημος καὶ πλουσία ὀνομαζομένη Ἴλιον ἢ Τροία. Ταύτης βασιλεὺς ἦτο ὁ ἐνάρετος Πρίαμος. Εἰς ἓκ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τούτου ὀνομαζόμενος Πάρις, ἀποῦ ἐπεσκέφθη διάφορα κέρη, ἦλθε καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῆς Μενελάου. Ὁ Μενέλαος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηναίων Ἀγαμέμνωνος καὶ εἶχε σύζυγον τὴν ὠραίαν Ἑλένην, τὴν ὁποίαν ἀγαπήσας ὁ Πάρις ἤρπασε καθ' ὃν χρόνον ἀπουσίαζεν εἰς Κρήτην ὁ Μενέλαος, καὶ μὲ πολλοὺς θησαυροὺς ἔφυγεν εἰς τὴν Τροίαν. Ὅτε ὁ Μενέλαος ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ ταξειδίου καὶ ἔμαθε τὴν αἰσχρὰν πράξιν τοῦ Πάριδος, ἠγανάκτησε σφόδρα καὶ ἀμέσως μετέβη εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀγαμέμνονα, μετὰ τοῦ ὁποίου ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὴν Τροίαν καὶ τιμωρήσωσι τὸν ἀσεβῆ Πάριν. Παρεκάλεσαν δὲ καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τοὺς βοηθήσωσιν. Οὗτοι δὲ θεωρήσαντες τὴν προσβολὴν ὡς προσβολὴν ἐναντίον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἐδέχθησαν μετὰ προθυμίας τὴν πρόσκλησιν. Καὶ μετὰ δύο ἐτῶν προετοιμασίας συνήλθον πάντες μὲ τὰ στρατεύματά των εἰς τὴν Αὐλίδα, πόλιν παραθαλασσίαν τῆς Βοιωτίας, καὶ ἀποῦ ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγον τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐκστρατείας τὸν ἀδελφὸν τοῦ Μενελάου Ἀγαμέμνονα, ἀπέπλευσαν μετὰ ἑκατὸν χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ χιλίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἑξ πλοίων εἰς τὴν Τροίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπολιόρκησαν. Ἄλλ' ἡ Τροία εἶχε τεῖχην ὑψηλὰ καὶ ἀπόρθητα, οἱ δὲ Τρῶες πολλοὺς συμμάχους, καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἐπὶ ἐννέα ἔτη πολεμοῦντες δὲν ἠδύναντο νὰ κυριεύσωσι τὴν Τροίαν. Τέλος κατὰ τὸ δέκατον ἔτος διὰ τεχνάσματος τοῦ πανούργου βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς κατῴρθωσαν νὰ κυριεύσωσιν αὐτήν. Ὁ Πρίαμος καὶ οἱ υἱοὶ του ἐφρονέυθησαν, ἡ δὲ σύζυγος καὶ αἱ θυγατέρες του ἠχμαλωτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπειδὴ ὁμοῦ κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας οἱ Ἕλληνες δὲν ἐσεβάσθησαν

τούς ναούς καὶ τὰ ἱερά τῆς πόλεως διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τῶν θεῶν· καὶ ἄλλοι μὲν δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐπιστρεψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἀλλ' ἀπέθανον καθ' ὁδόν· ἄλλοι δ' ἐπέστρεψαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις, ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Μενέλαος. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, καθὼς ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του καὶ ὁ λαὸς ἐχαιρέτισεν αὐτὸν μὲ ἐνθουσιασμόν, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἐξαδέλφου του Αἰγίσθου καὶ τῆς ἀπίστου συζύγου του Κλυταιμνήστρας.

Τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τὴν περιπλάνησιν τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐξῆμνησεν εἰς δύο ἀθάνατα ποιήματα, ὁ μέγας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῆς Ὅμηρος.

§. Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν. Θάνατος τοῦ Κόδρου.

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους καταδιωκόμενοι ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως, εἶχον καταφύγει εἰς Δωρίδα, κειμένην πρὸς μεσημβρίαν τοῦ ὄρους Οἴτης· ἀπ' ἐκεῖ δὲ μετὰ παρέλευσιν ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας, ἔχοντες ἀρχηγούς τοὺς Τήμενον, Κρεσφόντην καὶ Ἀριστοδήμου καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Δωριέων εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκυριεύσαν αὐτήν, ἐκτὸς τῆς Ἀρκαδίας καὶ ὀλίγων ἄλλων μερῶν. Τότε δὲ ἐμοιράσθησαν αὐτήν διὰ κλήρου. Καὶ ὁ μὲν Τήμενος ἔλαβε τὴν Ἀργολίδα, ὁ δὲ Κρεσφόντης τὴν Μεσσηνίαν, οἱ δὲ δίδυμοι υἱοὶ τοῦ ἀποθανόντος Ἀριστοδήμου Εὐρυσθένης καὶ Προκλῆς ἔλαβον τὴν Λακωνίαν. Ἀπὸ τότε ἐπεκράτησεν ἡ συνθήκη νὰ ἔχη ἡ Σπάρτη δύο βασιλεῖς, τὸν μὲν ἓνα ἐκ τοῦ γένους τοῦ Εὐρυσθέους, τὸν δὲ ἄλλον ἐκ τοῦ γένους τοῦ Προκλέους.

Κατόπιν οἱ Δωριεῖς ἠθέλησαν νὰ κυριεύσωσι τὰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἔσωσεν αὐτὰς ἡ φιλοπατρία τοῦ βασιλέως αὐτῶν Κόδρου. Οἱ Δωριεῖς δηλαδὴ εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἠρώτησαν τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ποία θὰ εἶνε ἡ ἐκβασίς τοῦ πολέμου. Τὸ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι ἐκεῖνος ἐκ τῶν δύο στρα-

τῶν θά νικήσῃ, τοῦ ὁποίου ὁ βασιλεὺς ἤθελε φονευθῆ. Τοῦτο μαθὼν ὁ Κόδρος, ἐνεδύθη ὡς χωρικός καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἐκτύπησεν ἄνευ λόγου ἓνα στρατιώτην Δωριέα, ὁ ὁποῖος ἐξοργισθεὶς τὸν ἐφόνευσε. Κατόπιν οἱ Δωριεῖς μαθόντες ὅτι ὁ φονευθεὶς ἦτο ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Κόδρος, καὶ ἀπελπισθέντες περὶ τῆς νίκης, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

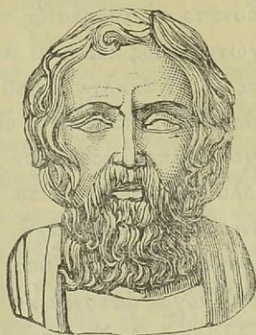
9. Σπάρτη καὶ Λυκοῦργος.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ Δωριεῖς κατέλαβον τὴν Λακωνικὴν, οἱ κάτοικοι αὐτῆς διηρέθησαν εἰς τρεῖς τάξεις, δηλαδὴ εἰς τὴν τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν τῶν Περιόικων καὶ τῶν Εἰλώτων. Καὶ Σπαρτιαῖται μὲν ὠνομάζοντο ὅσοι ἐκ τῶν Δωριέων κατώκησαν εἰς τὴν Σπάρτην. Περιόικοι δ' ἐλέγοντο ἐκεῖνοι ἐκ τῶν παλαιῶν κατοίκων, ὅσοι ὑπετάχθησαν χωρὶς ἀντίστασιν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ κατώκουν τὴν ἐκτὸς τῆς Σπάρτης χώραν τῆς Λακωνικῆς. Οὗτοι ἦσαν ὑπήκοοι τῶν Σπαρτιατῶν, ἐπλήρωνον φόρους καὶ ἠσυχολοῦντο εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων των. Εἰλωτες δὲ ἐλέγοντο ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀντισταθέντες, ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἔγιναν δοῦλοι αὐτῶν. Οὗτοι ἔζων καλλιεργοῦντες τὰ κτήματα τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἄλλας οἰκιακὰς ὑπηρεσίας τῶν κυρίων των ἐκτελοῦντες.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἐν Σπάρτῃ ἐγκατασταθέντες Δωριεῖς εἶχον ἴσα πολιτικὰ δικαιώματα. Ἀλλὰ δὲν ἤρρησαν νὰ γεννηθῶσιν ἔριδες μεταξὺ των ἕνεκα τῆς ἀνισότητος τῶν περιουσιῶν καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν νόμων. Αἱ ἔριδες πολλάκις ἀπέληγον εἰς ταραχὰς καὶ στάσεις, αἱ ὁποῖαι ἠπέιλον νὰ ἐπιφέρωσι τὴν καταστροφὴν τῆς Σπάρτης. Εὐτυχῶς ἐν τῇ κρίσειμῳ ἐκείνῃ περιστάσει, ἀνεφάνη ὁ μέγας νομοθέτης Λυκοῦργος, ὅστις προέλαβε τὴν καταστροφὴν.

Ὁ Λυκοῦργος ἤχμασε κατὰ τὴν 9ην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα· ἦτο δὲ ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης

Εὐνόμου. Ὁ Εὐνόμος οὗτος φονευθεὶς εἰς τινὰ στάσιν ἀφῆκε διάδοχον τοῦ θρόνου του τὸν πρεσβύτερον υἱόν του Πολυδέκτην. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτος μετὰ τινὰ χρόνον ἀπέθανεν, ὁ Λυκοῦργος ἐγίνε βασιλεύς. Ὁ Πολυδέκτης ὅμως ἀποθανὼν ἀφῆκε τὴν σύζυγόν του ἐγκυον. Διὰ τοῦτο, ὅτε αὕτη ἐγέννησεν ἄρρεν, ὁ Λυκοῦργος παρουσίασεν εἰς τὸν λαὸν τὸν νεογέννητον βασιλέα, ὀνομάσας αὐτὸν Χαρίλαον, ἕνεκα τῆς μεγάλης χαρᾶς, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ὁ λαός. Ἐξηκολούθει ὁμοίως



Λυκοῦργος.

νὰ κυβερνᾶ τὴν Λακωνικὴν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου ἀνεψιοῦ του. Ἀλλὰ συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, ὅτι ὄηθεν εἶχε σκοπὸν νὰ σφετερισθῇ τὸν θρόνον τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἤναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τῆς πατρίδος του. Περιηγηθεὶς τότε πολλὰς ξένας χώρας, ἐμελέτησε τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν. Δέκα ἔτη ἐμείνειν ὁ Λυκοῦργος μακρὰν τῆς Σπάρτης. Μετὰ ταῦτα ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του μετερρύθμισε τὸ πολίτευμα καὶ εἰσήγαγε νόμους συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτῆρα, ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Σπαρτιατῶν. Διὰ τῶν νόμων τούτων ἡ Σπάρτη ἐγένετο ἐνδοξος καὶ ἰσχυρά.

10. Νομοθεσία τοῦ Λυκοῦργου.

Πρὸ τοῦ Λυκοῦργου δύο ἦσαν οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης. Τὴν συνθήθειαν ταύτην διετήρησεν ὁ Λυκοῦργος, ἀλλὰ περιώρισε κάπως τὴν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων συστήσας τὴν βουλὴν τῶν γερόντων. Αὕτη ὤρισε ν' ἀποτελῆται ἐξ 28 γερόντων, οἱ ὅποιοι νὰ εἶνε ἰσόβιοι, νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 60 ἐτῶν καὶ νὰ ἔχωσι διαγωγὴν ἀμεμπτον. Πρόεδροι δὲ τῆς γερουσίας νὰ εἶνε οἱ δύο βασιλεῖς. Ἡ γερουσία εἶχεν εἰς τὰς χει-

ράς της ἄπασαν τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας, ἐδίκαζε τὰ σοβαρὰ ἐγκλήματα, ἐπέβλεπε τὴν διαγωγὴν τῶν πολιτῶν καὶ ἠδύνατο ν' ἀποφασίζῃ περὶ εἰρήνης καὶ περὶ πολέμου. Διὰ τὰ νὰ ἔχωσιν ὁμοῦ κῦρος αἱ ἀποφάσεις της, ἔπρεπε νὰ ἐγκρίνη ταύτας καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ὠνομάζετο «ἀπέλλα», ἀπετελεῖτο δὲ ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶχον συμπληρωμένον τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. Πολὺ βραδύτερον, μετὰ τὸν θάνατον δηλαδὴ τοῦ Λυκούργου, συνεστάθη ἑτέρα ἀρχή, ἡ ἀρχὴ τῶν πέντε ἐφόρων. Οὗτοι ἐξελέγοντο κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ εἶχον κατ' ἀρχὰς ἀστυνομικὰ καθήκοντα, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένεν ἡ ἀνωτάτη ἐν Σπάρτῃ ἀρχή, ἣτις ἠδύνατο νὰ τιμωρῇ καὶ νὰ φυλακίζῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς.

Οἱ Δωριεῖς ὑποτάξαντες τὴν χώραν εἶχον διαιρέσει τὴν γῆν εἰς ἴσους κλήρους, ὁ δὲ Λυκούργος διετήρησε τὴν διανομὴν ταύτην. Διὰ νόμου δὲ ὥρισε νὰ μὴ δύναται κανεὶς νὰ πωλήσῃ τὸ μερίδιόν του, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς μετεβιβάζετο εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν, ἢ ἂν δὲν εἶχεν υἱόν, εἰς τὴν μεγαλυτέραν θυγατέρα. Κατόπιν διὰ νὰ περιορίσῃ τὴν φιλοχρημασίαν, κατήργησε τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα καὶ ἐπέτρεψε νὰ κυκλοφορῶσι μόνον τὰ σιδηρᾶ. Καὶ ταῦτα διότι ἔνικα τοῦ βάρους καὶ τοῦ ὄγκου των κατήντων ἀχρηστὰ. Προσέτι ἀπηγόρευσε τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ὡς μὴ ἀναγκαίαις. Ἴνα δὲ ἀποδιώξῃ ἐκ τῆς Σπάρτης τὴν τρυφιλότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν, συνέστησε τὰ λεγόμενα συσσίτια, τὰ ὅποια ἦσαν κοιναὶ τράπεζαι, εἰς τὰς ὁποίας ἔτρωγον πάντες οἱ πολῖται ὁμοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἀκόμη. Εἰς τὰ συσσίτια ταῦτα κυριώτεροι τροφαὶ ἦσαν ὁ κριθίνος ἄρτος καὶ ὁ μέλας ζυμός. Ὁ μέλας ζυμός, ὁ ὅποιος ἦτο ἡ προσφιλεστέρα τροφή εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, παρεσκευάζετο ἀπὸ χοίρειον κρέας, τὸ ὅποιον ἔβραζον ἐντὸς αἵματος μετὰ ὄξους καὶ ἄλατος. Ἦτο ἀηδέστατος, ἀλλὰ διὰ τοὺς

Σπαρτιάτας ζώντας με τὴν λιτότητα καὶ τὴν σκληραγωγίαν αὐτῶν, διόλου παράδοξον ἂν ἐφαίνετο τροφὴ νοστιμωτάτη.

II. Ἡ ἀνατροφή τῶν παιδῶν.

Ὁ Λυκοῦργος, θέλων νὰ καταστήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας γενναίους ὑπερασπιστὰς τῆς πατρίδος, κατέβαλε μεγίστην προσοχὴν εἰς τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδῶν, λαβὼν πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα, ἵνα οἱ παῖδες γεννῶνται ὑγιεῖς καὶ ἀνατρέφονται μετ' ἐπιμελείας. Πρὸς τοῦτο ὤρισε ὅπως εὐθὺς ὡς τὸ παιδίον γεννᾶται φέρεται ὑπὸ τοῦ γονέως ἐνώπιον τῆς γερουσίας. Αὕτη, δέ, ἐὰν μὲν τὸ εὕρισκεν ἀσθενές, ἢ σωματικὴν ἀσθένειαν ἢ ἀτέλειαν, διέταπτε νὰ ριφθῆ εἰς βάραθρον τοῦ Ταυγέτου (Καιάδαν), ὡς ἄχρηστον εἰς τὴν πολιτείαν· ἐὰν ὅμως τὸ εὕρισκεν ὑγιές καὶ εὐρωστον, τὸ εἶδιδε πάλιν εἰς τοὺς γονεῖς διὰ νὰ τὸ ἀνατρέψωσι. Μέχρι τοῦ ἔκτου ἔτους τῆς ἡλικίας του ἀνέτρεφον τοῦτο οἱ γονεῖς, κατόπιν ὅμως τὸ παρελάμβανεν ἡ πολιτεία καὶ ἐφρόντιζεν αὐτὴ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Οἱ παῖδες ἀνετρέφοντο μετὰ μεγίστης σκληραγωγίας. Συνεῖθιζον νὰ ὑποφέρωσι τὴν πείναν, τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους· ὤφειλον νὰ φορῶσι τὸ ἴδιον ἐνδυμα κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος· νὰ περιπατῶσιν ἀσκεπεῖς καὶ ἀνυπόδητοι, νὰ κοιμῶνται εἰς στρῶμα ἀπὸ καλάμια, τὰ ὅποια οἱ ἴδιοι ἔκοπτον ἄπὸ τὰς ἄχθας τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα, καὶ νὰ ἀρκῶνται εἰς ὀλίγην τροφήν. Καθ' ἐκάστην δ' ἐγυμνάζοντο εἰς τὸν δρόμον, τὸν δίσκον, τὸ ἄλμα, τὴν πάλην καὶ τὸ ἀκόντιον. Γράμματα ὀλίγα ἐμάνθανον οἱ παῖδες ἐν Σπάρτῃ· ἐδιδάσκοντο ὅμως ν' ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα, νὰ εἶναι σεμνοὶ τὸ ἦθος, νὰ σέβωνται καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας. Ἐὰν γέρων τις διήρχετο πλησίον των, ὤφειλον νὰ ἐγερθῶσιν ἐκ τῆς θέσεώς των· ἐνώπιον τῶν γερόντων οὐδέποτε οἱ παῖδες ὠμίλουν, ἐκτὸς ἐὰν ἤρωτῶντο. Ἀλλὰ καὶ τότε ὤφειλον ν' ἀποκριθῶσι συντόμως καὶ συνε-

τῶς. Τοῦτο ἐλέγετο «*Λακωνισμός*». Προσέτι ἐμάνθανον οἱ παῖδες μουσικήν καὶ τὸν στρατιωτικὸν χορὸν (πυρρίχην)· ἀπεστήθιζον τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου καὶ ἄλλων ποιητῶν, τὰ ὅποια συνήθως ἔφαλον εἰς τὰς ἐορτάς. Διὰ τῶν ποιημάτων τούτων ἐξύμνον ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐφρονέοντο ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἔφεγον δὲ ὄσους ἔνεκα δειλίας ἔφευγον ἐκ τῆς μάχης. Οἱ τοιοῦτοι ἐθεωροῦντο ἄτιμοι καὶ περιεφρονούντο ἀπὸ ὅλους. Τούναντίον δὲ ὁ ἐν τῇ μάχῃ θάνατος ἐθεωρεῖτο μεγίστη δόξα. Ἀλλὰ καὶ τῶν Σπαρτιατῶν ἡ ἀνατροφή κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου ἦτο ἐπίσης αὐστηρά. Διότι καὶ παρθένοι ἐγυμνάζοντο ὅπως καὶ οἱ ἄνδρες, δηλαδὴ εἰς διαφόρους σωματικὰς ἀσκήσεις, οἷον τὴν πάλην, τὸν δίσκον κτλ. Ἡ δὲ τοιαύτη ἀνατροφή καθίστα αὐτὰς εὐρώστους, γενναίας καὶ φιλοπάτριδας. Ἡ Σπαρτιάτις ἠδύνατο τὰ πάντα νὰ θυσιάσῃ χάριν τῆς πατρίδος. Διὰ τοῦτο δίδουσα τὴν ἀσπίδα εἰς τὸν υἱὸν τῆς, ὅτε ἐπορεύετο εἰς τὸν πόλεμον, ἔλεγεν εἰς αὐτὸν· «*ἦ τῶν ἢ ἐπὶ τᾶς*», δηλαδὴ ἢ νὰ τὴν φέρῃς νικητῆς, ἢ ἐπὶ ταύτης νὰ σὲ φέρωσι νεκρὸν!

12. Ἀποδημία Λυκούργου. Θάνατος αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Λυκοῦργος θέλων νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ἐμμείνωσιν εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ τεθέντας νόμους, συνεκάλεσε τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν καὶ εἶπεν, ὅτι προὔτιθετο νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν εἰάν εἶναι καλοὶ οἱ νόμοι, ἢ ἂν ἦτο ἀνάγκη νὰ προσθέσῃ τι. Ὁρκίσεν ὁμῶς αὐτοὺς νὰ μὴ μεταβάλλωσι τοὺς νόμους τούτους μέχρι τῆς ἐπανόδου του. Μεταβάς λοιπὸν εἰς Δελφοὺς ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν παρὰ τοῦ μαντείου, ὅτι οἱ νόμοι του εἶναι ἄριστοι καὶ ὅτι ἡ Σπάρτη θὰ εἶναι ἐνδοξος καὶ ἰσχυρά ἐν ὅσῳ κυβερνᾶται κατὰ τοὺς νόμους τούτους. Τὴν ἀπάντησιν ταύτην δὲν ἔφερεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν Σπάρτην, ἀλλὰ τὴν ἀπέστειλε δι' ἄλλου, αὐτὸς δὲ ἀπῆλθεν εἰς Κρήτην, ὅπου καὶ ἀπέθανε μετὰ

τινα χρόνον. Λέγεται μάλιστα ὅτι πρὸ τοῦ θανάτου του παρῆγγειλε νὰ καύσωσι τὸ σῶμά του, τὴν δὲ κόνιν νὰ σκορπίσωσιν εἰς τοὺς ἀνέμους, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν οἱ Σπαρτιᾶται νὰ μεταφέρωσι ταύτην εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ οὕτω δυνηθῶσι νὰ λύσωσι τὸν ὄρκον των.

13. Μεσσηνιακοὶ πόλεμοι.

Καὶ ἀληθῶς οἱ Σπαρτιᾶται, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τούτους ἀνατρεφόμενοι, ἐγίνοντο ἄνδρες ὑγιεῖς καὶ ῥωμαλέοι κατὰ τὸ σῶμα καὶ ἀνδρείοι κατὰ τὴν ψυχὴν. Τὰ λαμπρὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς νομοθεσίας ταύτης, λίαν ἐνωρὶς ἀνεφάνησαν, διότι ἐντὸς ὀλίγου ἐγιναν ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων Πελοποννησίων κατὰ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλωσι τοὺς ἰσχυροτάτους γείτονας Μασσηνίους.

Κατὰ τὸ ἔτος δηλαδὴ 743 π. Χ. καταλαβόντες τὴν ὄχυρὰν πόλιν τῆς Μεσσηνίας Ἀμφειαν καὶ ἔχοντες αὐτὴν ὡς ὄρμητῆριον ἐληλάτουν τὴν λοιπὴν χώραν. Ἔνεκα τούτου ἐξερράγη ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος. Κατ' ἀρχὰς οἱ Μεσσηνιοὶ ἀπέκρουον τοὺς Σπαρτιᾶτας γενναίως, κατόπιν ὁμως ἠναγκάσθησαν νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὸ ὄχυρὸν φρούριον τῆς Ἰθώμης. Ἐκεῖ ἀντέσχον ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἱ Μεσσηνιοὶ ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν γενναῖον Ἀριστόδημον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐκυριεύθη καὶ αὕτη καὶ ἐκ τῶν Μεσσηνίων πολλοὶ μὲν κατέφυγον εἰς τὸ Ἄργος καὶ εἰς ἄλλας πόλεις· ὅσοι ὁμως ἔμειναν, ἔχασαν τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἐγιναν περιοῖκοι, ἄλλοι δὲ εἰλωτες.

Ἐκτοτε πολλὰ ἔτη παρήλθον. Ἐν τούτοις οἱ Μεσσηνιοὶ δὲν ἐλησμονήσαν τὴν προτέραν των θέσιν· διὰ τοῦτο ἐν ἔτει 685 π. Χ. ἀπεφάσισαν νὰ ἐπανακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των. Λαβόντες λοιπὸν τὰ ὅπλα ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ οὕτω ἤρχισεν ὁ δεῦτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος διαρκέσας ἐπὶ 27 ἔτη. Κατ' ἀρχὰς οἱ Μεσσηνιοὶ ἔχοντες ἀρ-

χηγὸν τὸν γενναῖον Ἀριστομένην, κατενίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας εἰς πολλὰς μάχας καὶ ἔφθασαν πρὸ αὐτῆς τῆς Σπάρτης νικηταί· ἀλλ' ἔπειτα οἱ Σπαρτιάται ἐνθουσιασθέντες ἐκ τῶν φλογερῶν ἀσμάτων τοῦ ποιητοῦ Τυρταίου, ἔλαβον θάρρος καὶ ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν Μεσσηνίων, ἐνίκησαν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ κλεισθῶσιν εἰς τι φρούριον κείμενον ἐπὶ τοῦ ὄρους Εἴρας. Ἐκεῖθεν οἱ Μεσσηνιοὶ ἀπέκρουον γενναίως τὰς ἐπιθέσεις τῶν Σπαρτιατῶν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ φρούριον τοῦτο ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τότε ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν ἀτυχῶν Μεσσηνίων κατέφυγον εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἄλλοι δὲ ἀπέπλευσαν εἰς Σικελίαν, ὅπου ἐγκατεσταθῆσαν εἰς τὴν ἐκεῖ πόλιν Ζάγκλην, ἣν μετωνόμασαν Μεσσήνην. Ὅσοι ἀπέμειναν ἐν Μεσσηνίᾳ ἐγίναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν. Οὕτως ἐτελείωσεν ὁ δεῦτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος, ἡ δὲ Μεσσηνία ἔκτοτε ἐγένετο κτῆσις τῶν Σπαρτιατῶν.

14. Ἀθῆναι.

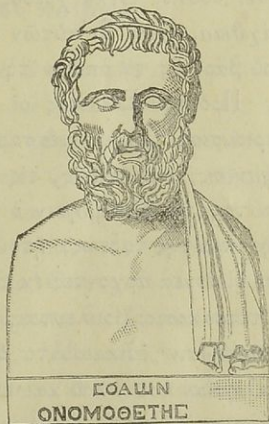
Ἐν Ἀθήναις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου ἐγένετο βασιλεὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μέδων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τινὲς τῶν διαδόχων τοῦ Μένοντος ἦσαν ἀπειροὶ εἰς τὰ πολεμικά, ἐξελέγη καὶ δεῦτερος ἄρχων, ὁ ὁποῖος ἐκαλεῖτο πολέμαρχος· ἀφοῦ δὲ παρῆλθεν ἀρκετὸς καιρὸς ἐξελέχθη καὶ ἕτερος, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη ἀπλῶς ἄρχων. Οὕτως οἱ ἄρχοντες ἐγίναν τρεῖς, ὁ βασιλεὺς, ὁ πολέμαρχος καὶ ὁ ἄρχων. Κατ' ἀρχὰς οὗτοι ἦσαν ἰσόβιοι, ἀλλὰ κατόπιν ἐξελέγοντο διὰ δέκα ἔτη καὶ τέλος δι' ἓν μόνον ἔτος. Τότε δὲ πρῶτος μὲν ἄρχων ἐθεωρεῖτο ἐκεῖνος, ὅστις ὠνομάσθη ἄρχων ἐπώνυμος, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐγίνε δεῦτερος καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῶν θρησκευτικῶν πραγμάτων, τρίτος δὲ ὁ πολέμαρχος, ὅστις ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων. Εἰς τοὺς τρεῖς τούτους ἄρχοντας προσετέθησαν καὶ ἐξ ἄλλοι ἄρχοντες, οἱ ὁποῖοι ὠνομάζοντο θρασμοθέται. Οὗτοι ὡς ἔργον εἶχον νὰ φυλάττωσι τοὺς νόμους

καὶ νὰ δικάζωσι σύμφωνα μὲ αὐτοὺς τοὺς παρανομοῦντας.

Διὰ τοῦ πολιτεύματος τούτου ἀπάσας τὰς ἀρχάς καὶ τὰ ἀξιώματα κατεῖχον οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι. Ἄλλ' ἡ κυβέρνησίς των ἐντὸς ὀλίγου ἐγινε μισητή, διότι ἐφέροντο σκληρῶς πρὸς τὸν λαὸν καὶ διότι ἐδίκάζον ὅπως αὐτοὶ ἤθελον. Διὰ τοῦτο ὁ λαὸς ἐξηγέρθη καὶ ἀπήτησε νόμους γραπτούς. Ἐξελέγη λοιπὸν τῷ 621 π. Χ. ὁ Δράκων, ἵνα συντάξῃ νόμους. Οἱ νόμοι τοῦ Δράκοντος ἦσαν ποινικοὶ καὶ πολιτικοί, καὶ διὰ μὲν τῶν πρώτων ὥρισε σκληρὰς ποινὰς διὰ τὰ ἐγκλήματα, διὰ δὲ τῶν δευτέρων ὥρισε τὰ πολιτικά δικαιώματα τῶν πολιτῶν.

13. Ὁ Σόλων.

Οἱ νόμοι τοῦ Δράκοντος δὲν ἐφάνησαν ἐπαρκεῖς ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν μεταξὺ τῶν πολιτῶν. Ἔλαβε μὲν δι' αὐτῶν ὁ λαὸς δικαιώματά τινα, ἀλλ' ἐμαστίζετο ὑπὸ πενίας. Οἱ πλεῖστοι ὤφειλον εἰς τοὺς πλουσίους, ὅσοι δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη των, ἐπωλοῦντο ὡς δοῦλοι καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ οἰκογένειαι των. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς τοιαύτης καταστάσεως ὁ λαὸς ἐξηγέρθη καὶ πάλιν κατὰ τῶν πλουσίων. Ἡ καταστροφή τῆς πολιτείας τότε ἦτο ἀφευκτος· ἀλλ' εὐτυχῶς εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν περίστασιν ἀνεδείχθη σωτὴρ τῆς πατρίδος του ὁ σοφὸς καὶ φιλόπατρις Σόλων ἐκλεχθεὶς ἀρχῶν καὶ νομοθέτης. Ὁ Σόλων ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 640 π. Χ. καὶ κατήγετο ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κόδρου. Ὅτε ἦτο νέος περιηγήθη πολλὰς ξένας χώρας, ἐμελέτησε τοὺς νόμους



καὶ τὰς προόδους αὐτῶν καὶ ἀπέκτησε πλείστας γνώσεις, ἕνεκα τῶν ὁποίων κατετάχθη μεταξύ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Σόλων εἶχεν ἐλκύσει προηγουμένως τὴν ἀγάπην τῶν Ἀθηναίων, διότι κατὰ προτροπὴν αὐτοῦ κινήσαντες πόλεμον ἐναντίον τῶν Μεγαρέων κατώρθωσαν ν' ἀποσπάσωσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν ποθητὴν τῶν Σαλαμίνα.

16. Νόμοι τοῦ Σόλωνος.

Ὁ Σόλων λοιπὸν θέλων ν' ἀνακουφίσῃ τὸν λαόν, κατὰ πρῶτον ἠλάττωσε τὰ χρέη, ἵνα δὲ μὴ ζημιωθῶσιν ἐκ τούτου οἱ πλούσιοι, ἤρξασε τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος· ἔπειτα κατήργησε τὸν θάρβαρον ἐκεῖνον νόμον, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ δανειζόμενοι ἔθετον ὡς ὑποθήκην τὰ σώματα των, καὶ ἐν ἡ περιπτώσει δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη, ἐπωλοῦντο ὡς δοῦλοι αὐτοὶ καὶ ἡ οἰκογένειά των. Καταργήσας λοιπὸν ὁ Σόλων τὸν νόμον τοῦτον ἠλευθέρωσε πάντας τοὺς πολίτας ὅσοι εἶχον γίνεαι δοῦλοι ἕνεκα χρέους. Οἱ νόμοι οὗτοι ὠνομάσθησαν σεισάχθεια, διότι δι' αὐτῶν ὁ λαὸς ἀπηλλάγη τοῦ ἄχθους, δηλαδὴ τοῦ βάρους, τὸ ὁποῖον τὸν ἐπίεζε.

Πρὸ τοῦ Σόλωνος οἱ Ἀθηναῖοι διηροῦντο ἀναλόγως τῆς περιουσίας των εἰς τέσσαρας τάξεις, δηλαδὴ εἰς πεντακοσιομεδήμους, εἰς ἰππεῖς, εἰς ζευγίτας καὶ εἰς θήτας. Τὴν διαίρεσιν ταύτην διετήρησεν ὁ Σόλων, ἀλλ' ὥρισεν ὅπως ἐκ μὲν τῆς πρώτης τάξεως, ἤτοι τῶν πεντακοσιομεδίωνων, ἐκλέγονται οἱ ἐννέα ἄρχοντες· ἐκ τῶν τριῶν πρώτων τάξεων ἐξελέγοντο οἱ τετρακόσιοι βουλευταί, οἱ δὲ θήτες οὐδὲν ἀξίωμα ἠδύναντο νὰ λάβωσιν· ἐδικαιοῦντο ὅμως νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὸ γενικὸν δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο ἡλιαία.

Τὴν ἀνωτάτην ὅμως ἐξουσίαν κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος εἶχεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ λαοῦ. Αὕτη συνεκροτεῖτο μόνον ἐκ τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἡλικίας ἄνω τῶν

20 ἐτῶν καὶ ἀπεφάσιζε περὶ τοῦ πολέμου, εἰρήνης, συνθηκῶν καὶ ἐν γένει περὶ ὄλων τῶν ὑποθέσεων. Πᾶσα ὁμῶς ὑπόθεσις, ἢ ἑποῖα ἐμελλε νὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ, ἔπρεπε νὰ συζητηθῆ προηγουμένως καὶ νὰ ἐγκριθῆ ὑπὸ τῆς βουλῆς. Ἡ βουλή τότε συνεκροτεῖτο ἐκ 400 βουλευτῶν, οἱ ὅποιοι ἐκλήρουντο κατ' ἔτος ἐκ τῶν ἐχόντων ἡλικίαν ἄνω τῶν 30 ἐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχον πολλὰ δικαστήρια, ἀλλὰ τὸ ἀνώτατον πάντων ἦτο ὁ Ἄρειος Πάγος. Εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο ὁ Σόλων ἔδωκε τὸ δικαίωμα, τὸ ὅποιον καὶ πρότερον εἶχε : νὰ ἐπισκοπῆ τὴν πολιτείαν, νὰ ἐπιβλέπῃ δηλαδὴ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, νὰ τιμωρῆ τοὺς παραβαίνοντας αὐτοὺς, νὰ δικάζῃ τὰς φονικὰς δίκας καὶ νὰ ἐπιτηρῆ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παίδων, τὰ ἦθη καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν πολιτῶν. Συνεκροτεῖτο δὲ ὁ Ἄρειος Πάγος ἐξ ἐκείνων ἐκ τῶν ἀρχόντων, οἱ ὅποιοι εἶχον διαχειρισθῆ τιμίως τὴν ἀρχὴν των.

17. Ἀνατροφὴ τῶν παίδων.

Ὁ Σόλων ἐφρόντιζε καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παίδων. Ἀπὸ τοῦ 7ου ἔτους ὄφειλον οὗτοι νὰ γυμνάζωνται εἰς τὰς παλαιστρας καὶ εἰς τὰ γυμναστήρια μέχρι τοῦ 17ου ἔτους, ἵνα γίνωνται εὐρωστοὶ καὶ γενναῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος. Διότι καὶ ἐν Ἀθήναις, ὅπως καὶ ἐν Σπάρτῃ, τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν ἐθεωρεῖτο ὁ εὐγενέστατος τῶν θανάτων. Διὰ τοῦτο οἱ ὑπὲρ πατρίδος πίπτοντες ἐθάπτοντο μετὰ μεγάλων τιμῶν, τὰ δὲ τέκνα των ἀνετρέφοντο δι' ἐξόδων τοῦ δημοσίου. Προσέτι δὲ ὑπεχρέωσε τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀναπτύσσωσι τὸν νοῦν των διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ τὴν καρδίαν των νὰ ἐξευγενίζωσι διὰ τῆς μουσικῆς καὶ διὰ τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἐὰν δὲ γονεὺς τις δὲν ἐφρόντιζε νὰ μορφώσῃ τὸν υἱόν του, οὗτος οὐδεμίαν εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ τὸν γηροκομήσῃ. Ὁ Σόλων ἀφοῦ ἔθεσε τοὺς νόμους τούτους εἰς ἐφαρμογὴν, ὥρτισε

τούς πολίτας νά φυλάζωσιν αὐτούς ἐπὶ δέκα ἔτη. Μετὰ τοῦτο θέλων ν' ἀποφύγη τὰς ἐνοχλήσεις, τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην εἶχε παρὰ τῶν δυσκολευομένων νά συμμορφωθῶσι πρὸς αὐτούς, ἀνεχώρησεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ μετέβη εἰς διαφόρους χώρας.

18. Πεισίστρατος.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σόλωνος ἤρχισαν πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι νά φιλονεικῶσι πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ πράγματα τῆς πολιτείας νά περιπίπτωσιν εἰς ἀνωμαλίαν. Τῆς καταστάσεως δὲ ταύτης ἐπωφελοῦμενος ὁ εὐφυῆς καὶ φιλόδοξος Πεισίστρατος, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν καλῶν του πράξεων εἶχεν ἐλκύσει τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ, κατέλαβε κατὰ τὸ ἔτος 560 π. Χ. τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐγένε τυράννος τῶν Ἀθηνῶν. Δύο φορές ἐξεδιώχθη ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἄλλων κομμάτων, ἀλλὰ καὶ δύο φορές κατώρθωσε πάλιν νά καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν. Ὁ Πεισίστρατος ἦτο ἀνὴρ ἀγαθός, φιλοπρόδοξος καὶ φιλόπατρις, διὰ τοῦτο ἐκυβέρνησε τὰς Ἀθήνας καλῶς καὶ δικαίως. Εὐηργέτει τοὺς πτωχοὺς, ἐπροστάτευε τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας, τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας· ἐστόλισε δὲ τὰς Ἀθήνας μὲ πολλὰ λαμπρὰ οἰκοδομήματα καὶ συνέλεξε τα διεσκορπισμένα ποιήματα τοῦ Ὀμήρου. Προσέτι δὲ ἤρχισε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸν ὁποῖον ἀπετελείωσεν ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων Ἀδριανός.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πεισιστράτου ἔλαβον τὴν βασιλείαν οἱ υἱοὶ του Ἰππίας καὶ Ἰππαρχος, οἱ ὁποῖοι ἐξηκολούθουν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ πατρὸς των νά κυβερνῶσι καλῶς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγα ἔτη δύο φίλοι ὀνομαζόμενοι Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐφόνευσαν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων τὸν Ἰππαρχον ἕνεκα λόγων οἰκογενειακῶν. Ἀπὸ τότε ὁ Ἰππίας ἐγένε σκληρὸς καὶ αὐθαίρετος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μὴ δυνάμενοι νά τὸν ὑποφέρωσιν, ἐξεδιώξαν

αὐτὸν καὶ κατέλυσαν τὴν τυραννίαν κατὰ τὸ ἔτος 510 π. Χ. Ὁ Ἴππίας τότε κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρείον.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος ἐνιαυσίους ἄρχοντας, τῶν ὁποίων ἐπιφανέστερος ἦτο ὁ Κλεισθένης. Οὗτος συνεπλήρωσε τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἐστερέωσε τὴν δημοκρατίαν καὶ προήγαγε τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῶν Ἀθηνῶν.

ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

19. Αἰτία αὐτῶν.— Ἐκστρατεία τοῦ Ἰ. Μαρδονίου.

Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν πολλοὶ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς χώρας των καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ἴδρυσαν πολλὰς ἀποικίας. Αὗται κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἐλεύθεραι, κατόπιν ὅμως κατεκτήθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ἡ Περσία ἦτο μέγιστον κράτος τῆς Ἀσίας. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν θέλοντες νὰ ἀπελευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτῶν καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν ὁμοεθνῶν των λαβόντες δὲ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετριεῖς, ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας καὶ ἐκυρίευσαν τὰς Σάρδεϊς, τὰς ὁποίας καὶ ἐπυρπόλησαν. Κατόπιν ὅμως ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος κατέβαλε τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἀπέφασκε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετριεῖς, διότι οὗτοι ἐβοήθησαν τοὺς ἐπαναστάτας. Κατὰ τὸ ἔτος λοιπὸν 492 π. Χ. ἀπέστειλεν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Μαρδόνιον μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ καὶ στόλου. Ἄλλ' ὁ μὲν στόλος αὐτοῦ ἔπαθε μεγάλην καταστροφὴν εἰς τὸν Ἄθω, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀχρωτήριον τῆς Χαλκιδικῆς Χερ-

σοννήσου, ὁ δὲ στρατὸς ἔπαθεν ὁμοίαν καταστροφὴν ὑπὸ τῶν πολεμικῶν λαῶν τῆς Θράκης. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Μαρδόνιος ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀσίαν κατησχυμμένος.

20. Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.

Μετ' ἄλιγον ὁ Δαρεῖος ἐτοιμάζει νέον στρατὸν ἐξ ἑκατὸν δέκα χιλιάδων ἀνδρῶν, τὸν ὁποῖον ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Δα. τιν καὶ Ἀρταφέρνην στέλλει κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπιβίβασθέντες εἰς ἑξακόσια πλοῖα, ἐπλευσαν εἰς τὴν Ἐρέτριαν, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπροχώρησαν καὶ ἀπεβιβάσθησαν κατὰ συμβουλήν τοῦ ἐξορίστου Ἰππίου εἰς Μαραθῶνα. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε συνήθροισαν δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἀμέσως ἔστειλαν ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μόνον χίλιοι Πλαταιεῖς ἦλθον εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. Εἶχε δὲ ζητηθῆ καὶ ἡ βοήθεια τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' οὗτοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσιν ἐγκαίρως, διότι εἶχον συνήθειαν θρησκευτικὴν νὰ μὴ ἐκστρατεύωσι πρὶν γίνῃ πανσέληνος καὶ τότε ἡ σελήνη ἦτο ἐννέα μόλις ἡμερῶν.

Ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων διηυθύνετο ὑπὸ δέκα στρατηγῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε τὴν ἀρχηγίαν μίαν μόνην ἡμέραν. Ἰκανώτατος ὅμως ὄλων ἦτο ὁ Μιλτιάδης, τὴν ἰκανότητα τοῦ ὁποίου ἀναγνωρίζων ὁ Ἀριστείδης παρεχώρησε τὴν ἡμέραν τῆς ἀρχηγίας του· τοῦτον ἐμιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Μιλτιάδης ἐγένετο ἀρχιστράτηγος. Ὁ Μιλτιάδης λοιπὸν κατὰ τὴν 29 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 490 π. Χ. παρέταξε καταλλήλως τὸν στρατὸν του καὶ ἀμέσως ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς μάχης. Οἱ Ἕλληνες τότε ὤρμησαν ἐναντίον τῶν Περσῶν μὲ ἀνδρείαν καὶ τόλμην ὑπεράνθρωπον, καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος κατῴρθωσαν νὰ νικήσωσι καὶ τρέψωσιν αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Οἱ Πέρ-

σαι έντρομοι έπεβιάσθησαν εις τὰ πλοία και απέπλευσαν. Έξ χιλιάδες τετρακόσιοι άνδρες έφρονεύθησαν εκ τών βαρβάρων, εκ δέ τών Έλλήνων μόνον 192.

Τήν τρίτην ήμέραν τής μάχης έφθασαν και οι Σπαρτιάται εις τόν Μαραθώνα, όπου ιδόντες τους νεκρούς, τους αιχμαλώτους και τὰ λάφυρα, έπήνεσαν και συνεχάρησαν τους Αθηναίους δια τήν λαμπράν νίκην, έλυπήθησαν όμως διότι δεν ητύχησαν να λάβωσι και αυτοί μέρος εις τήν μάχην.

Τò τέλος όμως του νικητού του Μαραθώνος υπήρξε δυστυχές. Ζητήσας δηλαδή ο Μιλτιάδης στρατόν και πλοία, όπως τιμωρήση τους νησιώτας, οι οποίοι υπετάγησαν εις τους Πέρσας, και αποτυχών, κατεδικάσθη υπό των άχαρίστων Αθηναίων εις πρόστιμον πενήτηντα ταλάντων, τò όποϊον έπειδή δεν ειχε να πληρώση έρρίφθη εις τήν φυλακήν, όπου και απέθανεν εκ τής λύπης !



Μιλτιάδης

21. Αριστείδης και Θεμιστοκλής.

Μετά τόν θάνατον του Μιλτιάδου ανεράνησαν δύο έξοχοι πολιτικοί άνδρες, ο Αριστείδης και ο Θεμιστοκλής. Ο Αριστείδης ητο άνηρ ήπιος και ένάρετος, τήν πατρίδα του δέ ήγάπα υπεραλλόντως. Οι Αθηναίοι τόν έπωνόμαζον δίκαιον, ένεκα τής μεγάλης του δικαιοσύνης. Ο Θεμιστοκλής ειχε πολλά προτερήματα, άλλ' ητο ακατάστατος κατά τήν ναυικήν αύτου ήλικίαν και ήγάπα τās διασκεδάσεις. Ότε όμως ειδε τους Αθηναίους να παρέχωσι τώσας τιμάς εις τόν νικητήν του Μαραθώνος, μετεβλήθη, άφηκε τās διασκεδάσεις και

ἔμεινε πολλές νύκτας ἄϋπνος σκεπτόμενος διαρκῶς πῶς νὰ φανῆ καὶ αὐτὸς ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δόξαν καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ Μιλτιάδου. Προβλέπων δ' ὅτι οἱ Πέρσαι θὰ ἐπιχειρήσωσι καὶ πάλιν νὰ ἐκδικηθῶσι, παρώτρυνε τοὺς συμπολίτας του νὰ κατασκευάσωσιν ἰσχυρὸν στόλον ἐκ τῶν προσόδων, τὰς ὁποίας ἐλάμβανον ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ



Θεμιστοκλῆς.



Ἄριστείδης.

Λαυρίου. Ὁ Ἄριστείδης ἔμως ἀντέπραπτεν εἰς τὸ σχέδιον τοῦτο, ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅστις ἠγαπᾶτο ἀπὸ τὸν λαόν, κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐξοστρακίσωσιν αὐτόν. Ἀναχωρῶν ἐκ τῆς πατρίδος του ὁ ἀγαθὸς Ἄριστείδης δὲν ἐμνησικάκησεν, ἀλλ' εἶπεν «εὐχομαι ἡ πατρίς νὰ μὴ λάβῃ τὴν ἀνάγκην μου».

22. Ἐκστρατεία Ξερόξου. — Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.

Ἄλλ' ἔμελλε μετ' ὀλίγον ἡ πρόβλεψις τοῦ Θεμιστοκλέους νὰ πραγματοποιηθῇ. Ὁ Δαρεῖος ὀηλαδὴ θέλων νὰ ἐκδικηθῇ διὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι ἦτταν, ἤρχισε νὰ προετοιμάζῃ

στρατὸν καὶ πλοῖα, ἵνα ὁ ἴδιος ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἐν μέσῳ τῶν προετοιμασιῶν ἀπέθανεν. Ὁ υἱὸς τοῦ ὄμως Εἰρέξῃς, ὁ ὁποῖος καὶ διεδέχθη αὐτόν, ἐξηκολούθησε τὰς προπαρασκευὰς τοῦ πατρός του. Κατὰ τὸ ἔτος δὲ 480 π. Χ. ἐξεστράτευσεν ὁ ἴδιος κατὰ τῆς Ἑλλάδος μὲ δύο περίπου ἑκατομύρια πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου ἐκ χιλίων διακοσίων πλοίων. Ὁ στρατὸς οὗτος ἐπέρασεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ δύο γεφυρῶν, ἃς ἔξουξεν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ προχωρήσας διὰ τῆς Θράκης, Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, ἔφθασεν ἄνευ ἀντιστάσεως πρὸ τῶν Θερμοπυλῶν, ἐνῶ ὁ στόλος παραπλέον ἀφίκετο καὶ ἠγγυροβόλησεν εἰς τὰς Ἀρέτας, αἱ ὁποῖαι κεῖνται εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Παγασσητικοῦ κόλπου.

Τότε οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐκ φόβου ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Πέρσας· ὅσοι δὲ δὲν ἔδωκαν σημεῖα ὑποταγῆς εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Εἰρέξου, ἀπέστειλαν τὸν Λεωνίδα, ἕνα τῶν βασιλείων τῆς Σπάρτης, ἵνα φυλάξῃ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ μόνον μέρος ὁποῦθεν ἠδύνατό τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Εὐρυβιάδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Θεμιστοκλέους ἐπλεεν εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Εὐβοίας Ἀρτεμίσιον.

Ὁ Εἰρέξῃς μόλις ἔφθασε πρὸ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἔμαθεν ὅτι εἶχε καταλάβει ταύτας ὁ Λεωνίδας, δὲν ἐπροχώρησεν ἀμέσως ἐναντίον του, νομίζων ὅτι θὰ σκεφθῆ ὀρθότερον καὶ θὰ φύγῃ. Ἀλλὰ μάτην περιέμεινε τέσσαρας ἡμέρας. Τὴν πέμπτην λοιπὸν ἔγραψεν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Λεωνίδα, λέγων νὰ παραδώσῃ τὰ ὄπλα· ἀλλ' ὁ γενναῖος Σπαρτιάτης ἀπήντησεν ὑπερηφάνως : « ἔλα νὰ τὰ πάρῃς ». Τότε ὁ Εἰρέξῃς ὀργισθεὶς διέταξε τοὺς Πέρσας νὰ συλλάβωσι ζωντανοὺς τοὺς αὐθάδεις ἐκείνους Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς φέρωσιν ἐνώπιόν του. Οἱ Ἕλληγες ὄμως ἀπέκρουσαν μετὰ γενναιότητος τοὺς ἐχθροὺς. Κα-

τόπιν ὁ Ξέρξης ἔστειλεν ἄλλους, καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλους, ἀλλὰ πάντες ὑπεχώρησαν παθόντες μεγάλην καταστροφήν. Ἐνῶ δὲ φόβος καὶ στενοχωρία εἶχε καταλάβῃ τὸν μέγαν ἔκεινον βασιλέα, διὰ τὴν τόσῃ φθορᾷ τοῦ στρατοῦ του, παρυσιάσθη εἰς αὐτὸν προδότης τις Ἐφιάλτης ὀνομαζόμενος, ὁ ὁποῖος ὑπέσχεθη νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πέρσας διὰ μονοπατίου κει-



Ἔλα νὰ τὰ πάρης.

μένου ἐπὶ τοῦ ὄρους Οἶτης, ἵνα περικυκλώσωσι τοὺς Ἕλληνας. Καὶ πράγματι οὕτως ἔγινεν. Ὁ Λεωνίδας ἐνοήσας τοῦτο ἀπέπεμψε τοὺς ἄλλους συμμάχους, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην ἀνάγκην τῆς πατρίδος, αὐτὸς δὲ μετὰ 300 Σπαρτιατῶν καὶ 700 Θεσπιέων, οἱ ὁποῖοι ἔμειναν ἐκουσίως καὶ 400 Θηβαίων τοὺς ὁποίους διὰ τῆς βίας ἐκράτησεν ὁ Λεωνίδα, ἐπολέμησαν ἥρωικώτατα μέχρις ὅτου πάντες, ἐκτὸς τῶν Θηβαίων, οἱ ὁποῖοι παρεδόθησαν, εὗρον θάνατον ἐνδοξόν.

Οἱ Ἕλληνες πρὸς τιμὴν τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων ἀνήγειραν μνημεῖον, ἰδιαιτέρον δὲ διὰ τοὺς γενναίους Σπαρτιάτας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψαν τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα :

Εἰπέ ἔστους Σπαρτιάτας μας, ὦ ξένη διαβάτα,
οὐ πιστοὶ ἔστους νόμους των, κοιτόμεθα ἐνταῦθα.

23. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

Ἐνῶ ὁ λεοντόκαρδος Λεωνίδας ἐπολέμει ἐν Θερμοπύλαις, ὁ ἑλληνικὸς στόλος κατεναυμάχησεν εἰς τὸ Ἀρτεμισίον τὸν Περσικὸν στόλον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπροξένησε πολλὰς ζημίας. Ἄλλ' ὅτε ἔφθασεν ἡ ἀγγελία ὅτι ὁ Λεωνίδας ἐφονεύθη καὶ ὅτι οἱ Πέρσαι προυχώρουν ἀκωλύτως ἐναντίον τῶν Ἀθηῶν, ἀμέσως ὁ ἑλληνικὸς στόλος κατέπλευσεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ἐκεῖ δὲ συνεκροτήθη πολεμικὸν συμβούλιον, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ ναύαρχοι συνεσχέπτοντο, εἴαν ἔπρεπε νὰ ναυμαχήσωσιν ἐκεῖ ἢ εἰς ἄλλο μέρος. Καὶ ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἐθεώρει συμφερότερον νὰ ναυμαχήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, οἱ Πελοποννήσιοι ὅμως ὑπεστήριζον, ὅτι ἔπρεπε νὰ ναυμαχήσωσιν εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ στρατηγήματος εὐφροσύνῃς τοὺς ἠγάγησε νὰ μείνωσιν ἐκεῖ.

Ὅτε ἀνέτειλεν ἡ 25 Σεπτεμβρίου τοῦ 480 π. Χ. ἔτους οἱ Ἕλληνας εὐρέθησαν περικυκλωμένοι ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ στόλου. Τότε πλέον ἰδόντες ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φύγωσι, παρετάχθησαν πρὸς ναυμαχίαν καὶ ψάλλοντες τὰ «ἐμπρὸς παῖδες Ἑλλήνων σφίζετε τὴν πατρίδα» ὤρμησαν γεμάτοι ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ἐναντίον τῶν βαρβάρων. Φοβερὰ ναυμαχία ἐπηκολούθησε τότε, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ τὰ δύο ἀντίπαλα μέρη ἠγωνίσθησαν μετὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος· ἀλλ' ἐπὶ τέλους οἱ Ἕλληνας κατενίκησαν τοὺς Πέρσας καὶ ἔτρεψαν ὀλόκληρον τὸν στόλον των εἰς φυγὴν. Διακόσια πλοῖα ἐχθρικά, ἐκτὸς τῶν συλληφθέντων, ἐβυθίσθησαν αὐτανδρά, ἐνῶ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν 40 μόνον κατεστράφησαν. Ὁ Ξέρξης μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην τόσον ἐφοβήθη, ὥστε ἀμέσως ἀνεχώρη-

σεν εἰς τὴν Περσίαν ἀφήσας τὸν Μαρδόνιον μετὰ 300,000 ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον. Τοιοῦτο-τρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνεδείχθη σωτὴρ ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης, τὴν ὁποίαν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν βαρβαρικὴν ὑποδούλωσιν.

24. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς καὶ Μυκάλη μάχη.

Ὁ Μαρδόνιος διαχειμάσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἦλθε κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Πέμπσας δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀπεσταλμένον ὑπέσχετο ν' ἀνοικοδομήσῃ τὴν πόλιν των καὶ τοὺς ναοὺς των καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν συνεμάχουν μὲ αὐτόν. Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐδωκαν διὰ τοῦ Ἀριστείδου τὴν ἐξῆς ὑπερήφανον καὶ ἀξιομνημόνευτον ἀπάντησιν. « Ἐν ὅσῳ ὁ ἥλιος ἐξακολουθῇ τὴν πορείαν αὐτοῦ, οἱ Ἀθηναῖοι ποτὲ δὲν θὰ γίνωσι σύμμαχοι τῶν Περσῶν, ἀλλὰ θὰ πολεμῶσι πάντοτε κατ' αὐτῶν ». Τότε ὁ Μαρδόνιος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐπυρπόλησε καὶ δευτέραν φοράν τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας εἶχον ἀφήσει ἐρήμους οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀπ' ἐκεῖ δὲ μετέβη εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῶν Πλαταιῶν, μικρᾶς πόλεως τῆς Βοιωτίας, ὅπου ἀνέμενε τοὺς Ἕλληνας· μετ' ὀλίγον ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἀποτελούμενος ἐξ ἑκατῶν δέκα χιλιάδων ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausανίου καὶ τοῦ Ἀθηναίου στρατηγοῦ Ἀριστείδου καὶ συνεκροτήθη μάχη φοβερὰ, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Πέρσαι κατεστράφησαν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μαρδόνιος ἐφρονεύθη. Μόνον 40,000 διεσώθησαν ἐκ τῶν τριακοσίων καὶ οὗτοι, διότι εἶχον ἀναχωρήσει πρὸ τῆς μάχης· προσέτι δὲ ἐκ τῶν ἐν τῇ μάχῃ πολεμεισάντων τρισχίλιοι· ἐνῶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐφρονεύθησαν χίλιοι τριακόσιοι ἐξήκοντα ἄνδρες. Τοιαύτη ἦτο ἡ καταστροφή τῶν Περσῶν. Ἡ ἐνδοξος αὕτη μάχη ἐγίνε κατὰ τὸ ἔτος 479

π. Χ., τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες κατέστρεψαν τοὺς Πέρσας ἐν Πλαταιαῖς, κατὰ τὴν αὐτὴν συνέπεσε νὰ γίνῃ καὶ ἑτέρα μάχη, ἡ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίας. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Λεωτυχίδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Ξανθίππου εἴκοσι πέντε μόνον χιλιάδες αὐτοὶ κατενίκησαν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν καὶ ἐπυρπόλησαν τὸν στόλον των.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων, χάρις εἰς τοὺς μεγάλους προγόνους μας, οἵτινες διὰ τῆς παροιμιώδους ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας των ἀπήλλαξαν ὄχι μόνον τὴν πατρίδα μας ἐκ φοβεροῦ κινδύνου, ἀλλὰ καὶ τὴν Εὐρώπην ὀλόκληρον ἀπὸ τὸν βαρβαρικὸν δεσποτισμὸν. Ἐκτοτε δὲ προαχθέντες εἰς τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα ἔγιναν οἱ φωτοδόται τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

25. Τειχισμός τῶν Ἀθηνῶν. Τέλος τοῦ Πανσάνιου. Ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Περσῶν προβλέπων ὁ Θεμιστοκλῆς ὅτι ἡμέραν τινὰ ἡ Σπάρτη ἐμελλε νὰ συναγωνισθῇ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἑλλάδος, συνέβουλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ περιτειχίσωσι τὰς Ἀθήνας. Καὶ πράγματι οἱ Ἀθηναῖοι μετ' ὀλίγον ἤρχισαν τὸν τειχισμὸν. Μόλις ὅμως οἱ Σπαρτιάται ἔμαθον τοῦτο, ἐζήτησαν τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἔργου. Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς δι' ἐπιτηδεῖου τεχνάσματος κατώρθωσε νὰ ἐξαπατήσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ κατανικήσῃ τὴν ἀντίστασίν των. Κατόπιν ὠχύρωσε καὶ τὸν Πειραιᾶ, τὸν ὁποῖον κατέστησε λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος του. Ὁ δὲ Πανσάνιος μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἀφοῦ ἐξεδίωξεν ἐκεῖθεν τοὺς Πέρσας, διηυθύνθη ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου, τὸ ὁποῖον

καὶ ἐκυρίευσεν. Ἄλλ' ἐκεῖ αἰχμαλωτίσας Πέρτας τινὰς καὶ μαθὼν παρ' αὐτῶν τὸν τρυφηλὸν βίον τῶν μεγιστάνων τῆς πατρίδος των, κατελήφθη ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ γίνῃ τοιοῦτος. Ἐγραφε λοιπὸν πρὸς τὸν Ξέρξην, ὅτι ἂν εἶδιε τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον καὶ καθίσσα αὐτὸν σατράπην τῆς Πελοποννήσου, ἦτο ἔτοιμος νὰ ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα. . . Ὁ Ξέρξης ἐδέχθη εὐχαρίστως τὰς προτάσεις του καὶ ἤρχισε διὰ τοῦ σατράπου Ἀρταβάζου νὰ συνεννοῆται μὲ αὐτόν. Ὁ Πausanias ἔκτοτε κατέστη ἀλαζῶν καὶ ἤρχισε νὰ φέρηται δεσποτικῶς πρὸς τοὺς συμμάχους, οἱ ὅποιοι ἔνεκα τούτου δυσαρστηθέντες ἔγιναν σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν. Μόλις ἔμαθον ταῦτα οἱ Σπαρτιᾶται ἀνεκάλεσαν ἀμέσως τὸν Πausanias. Ὅτε δὲ ἀπεδείχθη φανερά ἡ προδοσία του κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Τότε ὁ Πausanias θέλων νὰ σωθῆ κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τὸν ὅποιον δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ τὸν ἐκβάλωσι διὰ τῆς βίας. Ἄλλ' οἱ Σπαρτιᾶται ἔκτισαν τὴν θύραν τοῦ ναοῦ καὶ τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀποθάνῃ ἐξ ἀσιτίας. Λέγεται μάλιστα ὅτι τὸν πρῶτον λίθον ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ ἡ μήτηρ τοῦ προδότου!

26. Θάνατος τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστείδου.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἔνεκα τῆς ὑπερηφανεῖας του, ἐμισήθη κατόπιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐξωστρακίσθη. Διαμένων δὲ εἰς τὸ Ἄργος κατηγορήθη ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ὡς συνένοχος τοῦ Πausanias καὶ ἔνεκα τούτου ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Περσίαν, ὅπου ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ξέρξου Ἀρταξέρξης ὑπεδέχθη αὐτὸν μετὰ μεγάλης χαρᾶς. Ἄλλ' ὅτε ὁ Ἀρταξέρξης ἀπήτησε παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, φιλόπατρις ὁ ἀνὴρ ἐπρο-

προτίμησε νὰ πῆ δηλητήριο καὶ ν' ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τῆς πατρίδος του. Βραδύτερον τὰ δοτὰ τοῦ Θεμιστοκλέους μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐτάφησαν πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος! Ὁ πολιτικὸς ἀντίπαλος τοῦ Θεμιστοκλέους Ἀριστείδης εἶχεν ἀποθάνῃ ὀκτώ ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Οὗτος ἂν καὶ διεχειρίσθη ἐπὶ ἔτη πολλὰ τὰ δημόσια χρήματα, εἰδείχθη τόσον τίμιος, ὥστε ἀποθανὼν δὲν ἀρῆκεν οὔτε τὰ ἐξοδα τῆς ταφῆς του. Ἄλλοί Ἀθηναῖοι ἐκτιμῶντες τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ὄχι μόνον ἐκῆδυσαν αὐτὸν διὰ δημοσίας δαπάνης, ἀλλὰ καὶ τὰς θυγατέρας του ἐπροίκισαν.

27. Κίμων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου διηύθυνε τὰ πράγματα τῆς πολιτείας ὁ υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου Κίμων. Οὗτος ἦτο ἀνὴρ φιλόπατρις, ἀνδρεῖος καὶ φιλόανθρωπος, ἐξηκολούθησε δὲ τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον. Κατὰ πρῶτον ἐκυρίευσεν τὴν Ἡϊόνα καὶ ἐξεδίωξεν ἐκεῖθεν τοὺς Πέρσας· κατόπιν κατεδίωξε τοὺς βλάπτοντας τὴν νῆσον Σκυρον ληστὰς καὶ κατέλαβεν αὐτήν. Ἐκεῖ δ' ἀνευρών τὸν τάφον τοῦ Θησέως, μετέφερε τὰ δοτὰ αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνθα ἐθαψεν αὐτὰ πανηγυρικῶς. Μετὰ ταῦτα



Κίμων.

ἐπλευσεν εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκεῖ παρὰ τὸν ποταμὸν τῆς Παμφυλίας Εὐρυμέδοντα κατενίκησε τὸν Περσικὸν στόλον. Τὴν ἄλλην δ' ἡμέραν κατέστρεψε πλησίον

τῆς Κύπρου τὸν Φοινικὸν στόλον ἀποτελούμενον ἐξ 80 πλοίων. Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 465 π. Χ. ἡ Σπάρτη κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ, οἱ εἰλωτες ἐπαναστατήσαντες ἠνώθησαν μὲ τοὺς Μεσσηνίους καὶ κατέλαβον τὴν Ἰθώμην. Τότε οἱ Σπαρτιάται ἐζήτησαν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ποάγματι ἐβοήθησαν αὐτούς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἰθώμη δὲν ἐκυριεύετο, ἐνόμισαν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον συνεννοηθῆ μὲ τοὺς πολιορκουμένους καὶ μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι δὲν εἶχον πλέον ἀνάγκην ἀπέπεμψαν αὐτούς. Ἡ ὕβρις αὕτη τόσον παρώργισε τοὺς Ἀθηναίους, ὥστε ἀμέσως κατεδίκασαν τὸν Κίμωνα εἰς δεκαετῆ ἐξορίαν. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 457 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμουν εἰς τὴν Τανάγραν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Θηβαίων, ὁ Κίμων ἤλθε νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ πατρίδος ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης. Καὶ δὲν ἐπέτρεψαν μὲν εἰς αὐτὸν τοῦτο οἱ στρατηγοί, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι μόλις τὸ ἔμαθον, συγκινηθέντες ἀνεκάλεσαν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐξορίας. Ὁ Κίμων ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του, συνέβησεν τοὺς Ἀθηναίους μὲ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἐξηκολούθησε τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν ἐνδόξους ἀγῶνάς του. Πολιορκῶν ὅμως τὸ Κίτιον, ἐπληρώθη καὶ ἀπέθανεν ἐκ τῆς πληγῆς κατὰ τὸ ἔτος 449 π. Χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀποκρῦψαντες τὸν θάνατόν του ἐξηκολούθουν νὰ μάχωνται μέχρις ὅτου οἱ Πέρσαι ἤναγκάσθησαν νὰ δεχθῶσι τὴν Κιμώνειον ὀνομασθεῖσαν συνθήκην μὲ ὄρους πολὺ ταπεινωτικούς δι' αὐτούς. Τότε πλέον μετέφερον εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ σῶμα τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ καὶ ἔθαψαν αὐτὸ μεγαλοπρεπῶς.

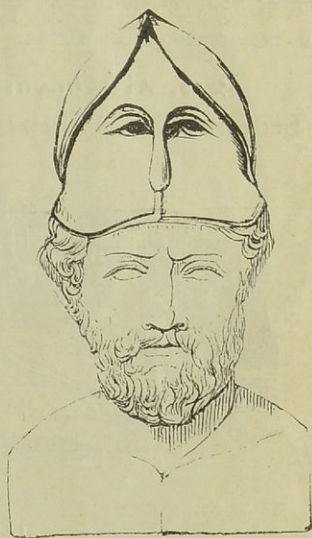
28. Περικλῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος, τὴν διεύθυνσιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐν Ἀθήναις ἀνέλαβεν ὁ μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ Περικλῆς. Ὁ Περικλῆς ἦτο υἱὸς τοῦ Ξανθίππου τοῦ νικῆσαντος τοὺς Πέρσας ἐν Μυκάλῃ· πεπροικισμένος δὲ φύσει

διὰ μεγάλων ἀρετῶν καὶ ἐξόχων προτερημάτων, τὰ ὅποια διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς μελέτης ἠύξησε καὶ ἐτελειοποίησεν, ἀνδειχθῆ εἰς τῶν μεγίστων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος· διότι ὄχι μόνον ὡς μέγας πολιτικός διεκρίθη, ἀλλὰ καὶ ὡς ῥήτωρ δεινὸς καὶ στρατηγὸς ἐξοχος. Προσέτι ὁ ἔκοσμεῖτο ἀπὸ ὅλας τὰς ἀρετάς, μὲ τὰς ὁποίας κοσμοῦνται οἱ μεγάλοι ἄνδρες· ἦτο δηλαδὴ πολυμαθὴς, διορατικὸς καὶ σταθερὸς· μεγαλοπράγμων, μεγαλόψυχος, εὐγενὴς καὶ ἀτάραχος. Λέγεται ὅτι κακοήθης τις Ἀθηναῖος ἐπὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ὕβριζε τὸν Περικλέα ἐν τῇ ἀγορᾷ· καὶ δὲν ἤρκεσθη εἰς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ παρηκολούθησεν αὐτὸν τὴν ἑσπέραν ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐνῶ ἐξηκολούθει νὰ ὕβριζῃ καὶ νὰ φωνάζῃ κατ' αὐτοῦ.

Ὁ Περικλῆς ὁμοίως ἤκουε μετ' ἀταραξίας τὰς ὕβρεις, ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν του, διέταξεν ἕνα τῶν ὑπηρέτων του νὰ λάβῃ φανὸν καὶ νὰ συνοδεύσῃ τὸν ὕβριστὴν μέχρι τῆς οἰκίας του, ἵνα μὴ πάθῃ κακὸν τι εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός!

Ὁ Περικλῆς διέπρεψε τὸ πρῶτον εἰς διαφόρους ἐκστρατείας, εἰς τὰς ὁποίας ἔδειξε μεγάλην ἀνδρείαν, σύνεσιν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητα· κατὰ δὲ τὸ 33 ἔτος τῆς ἡλικίας του ἀνεμίχθη εἰς τὰ πολιτικὰ ἐλύσας ταχέως τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ. Ὁ Περικλῆς δὲν ἠγάπα τὰ συμπόσια καὶ τὰς διασκεδάσεις· μένων δ' ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐδέχετο τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς καλλιτέχνας, μετὰ τῶν

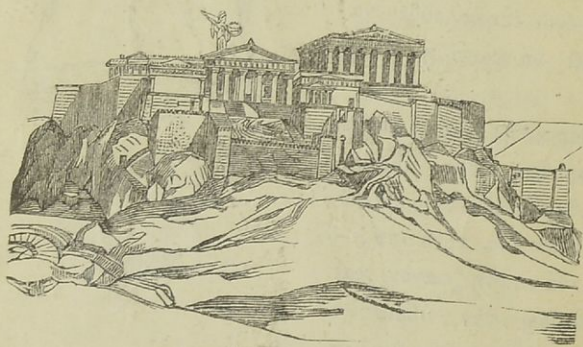


Περικλῆς.

όποιων συνεζήτει περί διαφόρων ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ζητημάτων. Ὁ Περικλῆς ἐξήρχετο ἐκ τῆς οἰκίας του μόνον ὡς ἄσκις ἐπρόκειτο νὰ μεταβῆ εἰς τὴν βουλὴν, ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ· ἐκεῖ δὲ δὲν ὠμίλει συχνά, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ ἰδίως ὡς ἄσκις ἐπρόκειτο περὶ σπουδαίας ὑποθέσεως. Ἄλλ' ὡς ἄσκις ὠμίλει μετὰ τόσσης δυνάμεως καὶ εὐγλωττίας ὠμίλει, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον ὅτι ὁ Περικλῆς ὀμιλῶν ἤστραπτε καὶ ἐβρόντα καὶ συνετάρασε τὴν Ἑλλάδα· ὅτι εἰς τὰ χεῖλη του ἔφερε τὴν πειθῶν, ἐπὶ δὲ τῆς γλώσσης του τὴν ἀστραπὴν καὶ τὸν κεραυνόν. Διὰ τοῦτο καὶ Ὀλύμπιον ἐπωνόμαζον αὐτόν.

29. Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Περικλέους.

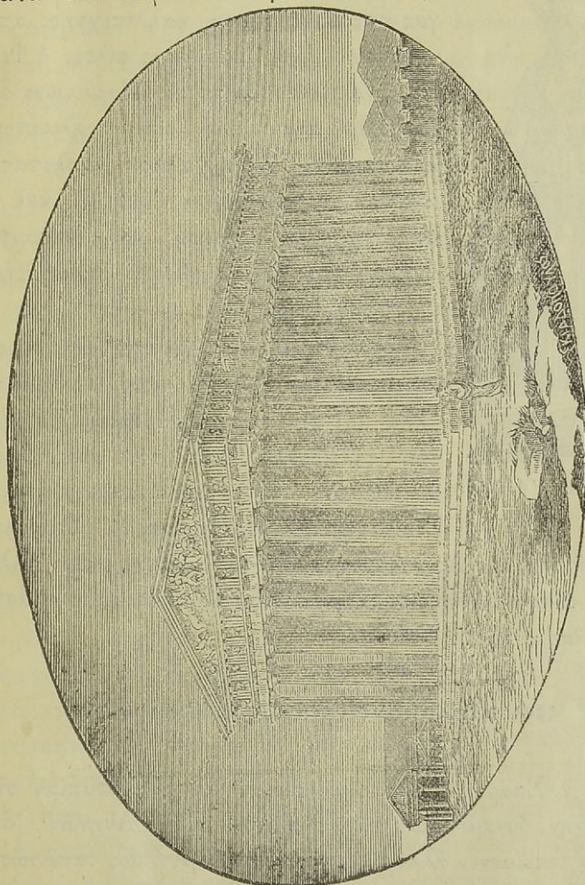
Ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ὁ Περικλῆς διώκησε τὰς Ἀθήνας· ἐπὶ



Ἀκρόπολις.

τῆς ἐποχῆς του δὲ ταύτης αἱ Ἀθῆναι ἔφθασαν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον προόδου, ἀκμῆς καὶ δόξης. Διότι ὁ Περικλῆς ἔχει μόνον μεγίστην δυνάμιν κατέστησε τὰς Ἀθήνας, ἔχουσιν περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια ὑπηκόων, ἀλλὰ καὶ ἐστόλισεν αὐτὰς διὰ πολλῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων, τῶν ὁποίων καὶ τὰ λείψανα μόνον, ἅτινα μέχρις ἡμῶν διεσώθησαν, διεγείρουσι τὸν θαυμασμόν ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐπὶ τοῦ Περικλέους ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ὁ Παρθενῶν, τὰ Προπύ-

λαια καὶ τὸ Ἐρέχθειον· ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐπίσης ἐπερα-
τώθη ὁ ἐν τῇ Ἀκροπόλει κομψότατος ναῖσκος τῆς Ἀθηνᾶς
Νίκης, ἥτοι τῆς Ἀπιέρου Νίκης, πρὸς αἰώνιαν ἀνάμνησιν
τῆς κατὰ τῶν Περσῶν νίκης τῶν Ἀθηναίων. Προσέτι δὲ



ἀνηγέρθη πλησίον τῆς Ἀκροπόλεως τὸ Ὁδεῖον, εἰς τὸ ἀκρω-
τήριον Σούνιον ὁ ναὸς τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς καὶ εἰς τὴν
Ἐλευσίνα ὁ περίφημος ναὸς τῆς Δήμητρος. Ὁ Περικλῆς ἀπε-

τελείωσε και τὰ μακρὰ τείχη τὰ ἐνώνοντα τὸν Πειραιᾶ μὲ τὰς Ἀθήνας και ἐκαλλώπισε και τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς.



Τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Τὴν γενικὴν ἐπιβλεψὶν ἐφ' ὄλων τῶν καλλιτεχνικῶν τούτων ἔργων εἶχεν ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος καλλιτέχνης, στενότατος δὲ τοῦ Περικλέους φίλος, ὁ Φειδίας. Οὗτος ἐστόλισε τὸν Παρθενῶνα διὰ λαμπρῶν ἀναγλύφων και ἀγαλμάτων, κατεσκεύασε τὸ ἐκ χαλκοῦ ὑψηλότατον ἄγαλμα τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς και τὸ περίφημον ἐκ χαλκοῦ και ἐλέφαντος ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπερ ἐτοποιηθῆθη ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος.

Ἄλλ' ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους δὲν προήχθησαν μόνον αἱ τέχναι, ἀλλὰ και αἱ ἐπιστῆμαι ἔφθασαν εἰς ὑψίστην τελειότητα. Διότι τότε ἀνεφάνησαν οἱ μέγιστοι σοφοὶ τοῦ κόσμου, ἦτοι ὁ Σωκράτης και Ἀναξαγόρας, ὁ Σοφοκλῆς και Εὐριπίδης, ὁ Ἀριστοφάνης, ὁ Ἴπποκράτης και ἄλλοι πολλοί. Δικαίως λοιπὸν ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους ὠνομάσθη χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἑλλάδος.

30. Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ἄλλ' ἡ Σπάρτη ἐβλεπε μὲ φθόνον και ζηλοτυπίαν τὴν αὐξανομένην δύναμιν και τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἀθηναίων· διὰ τοῦτο δὲν ἐπερίμενεν ἄλλο, ἢ μικρὰν ἀφορμὴν, ὅπως ταπεινώσῃ τὴν ἀντίζηλον πόλιν. Δυστυχῶς ἡ ἀφορμὴ δὲν ἤργησε νὰ παρουσιασθῇ και τοιοῦτοτρόπως ἤρχισεν ὁ μακρὸς και καταστρεπτικὸς μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων και τῆς Σπάρτης πόλεμος, ὁ ἐπονομασθεὶς «Πελοποννησιακὸς πόλεμος».

Ὁ πόλεμος οὗτος διήρκεσεν 27 ὀλόκληρα ἔτη (ἦτοι ἀπὸ τοῦ 431—404 π. Χ.) Ὑπῆρξε δὲ καταστρεπτικός ὄχι μόνον εἰς τὰς ἀντιζήλους πόλεις, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ἐπέφερε τὴν ἐξασθένησιν καὶ τὴν παρακμὴν. Κατ' ἀρχὰς ἐγένοντο ἀμοιβαῖαι λεηλασίαι καὶ διαρπαγαί, ἦτοι οἱ μὲν Σπαρτιᾶται ἐληλάτουσιν τὴν Ἀττικὴν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὸ δεύτερον ὄμως ἔτος τοῦ πολέμου φοβερὰ ἀσθένεια ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ ἀσθένεια αὕτη διήρκεσεν τρία σχεδὸν ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα δὲ αὐτὸ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἄδην ἀναρίθμητον πλῆθος ἀνθρώπων. Μεταξὺ τῶν θυμάτων τῆς ἀσθενείας ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ μεγάλων τιμῶν καὶ θρήνων ἔθαψαν τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἄνδρα, τὸν ἰδρυτὴν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἄνδρα τοῦ ὁποίου τόσῃν εἶχον ἀνάγκην κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας περιστάσεις. Ὁ θάνατος τοῦ Περικλέους ὑπῆρξε μεγίστη καὶ ἐπανόρθωτος ζημία διὰ τὰς Ἀθήνας. Τοῦτο δὲ καὶ ἕτερον γεγονός, ἢ κατὰ τῆς Σικελίας παράτολμος ἐκστρατεία τὸν Ἀθηναίων, ἐπετάχυναν τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηναίων. Τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην ἐπεχείρησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῇ προτροπῇ τοῦ παραφόρου καὶ φιλοδόξου Ἀλκιβιάδου, ἀλλ' ἐνίκηθησαν αἰσχυρῶς καὶ ἔχασαν τὸν στόλον των καὶ τὸ καλύτερον μέρος τοῦ στρατοῦ των. Ἐπὶ τέλους δὲ μετὰ πολλὰς περιπετείας, ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων Λύσανδρος κατενίκησε τοὺς Ἀθηναίους παρὰ τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ ἠχμαλώτισεν ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν στόλον των. Μετὰ τοῦτο ἔπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπολιόρκησε τὰς Ἀθήνας. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀντέστησαν ἐπὶ τινὰ καιρὸν. Ἀλλ' ἔπειτα ἐξαντλήσαντες πάσας τὰς τροφάς, ἠναγκάσθησαν νὰ συναμολογήσωσιν εἰρήνην καὶ ὑποκύψωσιν εἰς πάσας τὰς σκληρὰς ἀπαιτήσεις τῶν σκληρῶν νικητῶν. Ὑπεχρεώθησαν δηλαδὴ νὰ κρημίσωσι τὰ τείχη τῆς πόλεως καὶ τὰ μακρὰ τείχη, νὰ παρα-

δώσωσι πάντα τὰ πλοῖά των, ἐκτὸς 12, ν' ἀφήσωσιν ἐλευθέρας πάσας τὰς ὑπηκόους των πόλεις καὶ νὰ ἔχωσι τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς αὐτοὺς φίλους μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

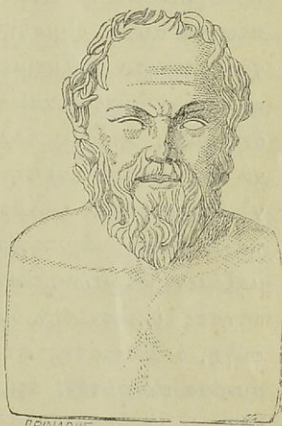
31. Οἱ τριάκοντα τύραννοι.

Εὐθύς ὡς ὑπεγράφη ἡ ἀνωτέρω συνθήκη, ὁ Λύσανδρος ἠνάγκασε τοὺς Ἀθηναίους νὰ καταργήσωσι τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ νὰ δεχθῶσιν ἄρχοντας τριάκοντα ἄνδρας, φίλους τῶν Σπαρτιατῶν. Οὗτοι κατ' ἀρχάς ἐκυβέρνην καλῶς καὶ ἐπιεικῶς καὶ κατεδίωκον τοὺς κακοὺς καὶ συκοφάντας· ἀλλ' ὅτε ἔλαβον φρουρὰν ἐκ Σπάρτης, ἤρχισαν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς νὰ διαπράττωσι παντὸς εἶδους αὐθαιρεσίας καὶ ἐγκλήματα. Οὕτω ἤρχισαν νὰ φονεύωσιν ἢ ἐξορίζωσι τοὺς καλυτέρους ἐκ τῶν πολιτῶν καὶ ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἤθελον ν' ἀρπάσωσι τὴν περιουσίαν. Τόση δὲ ἦτο ἡ σκληρότης καὶ ἡ κακουργία των, ὥστε ἐντὸς μικροῦ διαστήματος ἐφόνευσαν περισσοτέρους τῶν 1500 ἀνδρῶν. Διὰ τοῦτο δικαίως ὠνομάσθησαν τύραννοι. Ἐνεκα δὲ τῆς καταστάσεως ταύτης πλεῖστοι φιλελεύθεροι καὶ φιλοπάτριδες πολῖται ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς διαφόρους πόλεις, ἵνα σωθῶσι. Μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Θρασύβουλος· ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶχε καταφύγει εἰς τὰς Θήβας· μὴ ὑποφέρων δὲ νὰ βλέπῃ τὴν πατρίδα του εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀπεφάσισε μετ' ἄλλων φυγάδων νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν τυράννων. Συναθροίσας λοιπὸν περὶ τοὺς 70 ἐξ αὐτῶν καταλαμβάνει κατ' ἀρχάς τὴν Φυλὴν, μικρὸν φρούριον, ὅπερ ἔκειτο ἐπὶ τῆς Πάρνηθος εἰς τὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας· ἀφοῦ δὲ προσέτρεξαν εἰς αὐτὸν καὶ πολλοὶ ἄλλοι καὶ οὕτως ἠύξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁπαδῶν του εἰς 1000, σπεύδει καὶ καταλαμβάνει τὴν Μουνυχίαν. Καὶ ἐπῆλθον μὲν κατ' αὐτοῦ

οὐ τριάκοντα τύραννοι μετὰ στρατοῦ, ἀλλ' ὄχι μόνον ἐνικήθησαν, ἀλλὰ καὶ δύο ἐξ αὐτῶν ἐφρονεύθησαν, εἰ δὲ λοιποὶ ἤναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς Ἐλευσίνα. Οἱ πολῖται μετὰ τούτο ἐδέχθησαν τὸν Θρασύβουλον καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας ὡς σωτῆρας. Τότε ὁ Θρασύβουλος κατέλυσε τὴν ἀρχηγίαν τῶν τριάκοντα, ἐκήρυξε γενικὴν ἀμνηστίαν καὶ ἐπανάφερε τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν κατελύθη ἡ ἀπαισία τυραννία τῶν τριάκοντα καὶ αἱ Ἀθηναὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν ἤρχισαν πάλιν ν' ἀναλαμβάνωσιν.

32: Σωκράτης.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ μέγας φιλόσοφος Σωκράτης. Ὁ Σωκράτης κατήγετο ἐκ μικρᾶς καὶ πτωχῆς εἰκογενείας, ὁ δὲ πατὴρ του ἦτο ἀγαλματοποιός. Κατ' ἀρχὰς ἔμαθε τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς του, ἀλλ' ἔπειτα παρήτησεν αὐτὴν καὶ ἐπέδοθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας. Πεπροικισμένος δὲ ἐκ φύσεως μὲ πνεῦμα ἔξοχον καὶ θαυμαστὴν εὐφυΐαν, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς μελέτης νὰ γίνῃ ὁ σοφώτατος πάντων τῶν ἀνθρώπων. Τότε πλέον ἐπέδοθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς νεολαίας. Ἐλυε προχείρως εἰς τοὺς μαθητὰς του, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζε φίλους καὶ ἐταίρους, τὰ μεγαλύτερα φιλοσοφικὰ ζητήματα καὶ προέτρεπεν αὐτοὺς νὰ εἶναι ἐνάρετοι καὶ ἐγκρατεῖς, ν' ἀγαπῶσι καὶ νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, τῆς ὁποίας, ὡς ἔλεγεν, οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι τιμιώτερον καὶ ἀγιώτερον. Καὶ δὲν ἐδίδασκε μόνον καὶ αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐδίδο



Σωκράτης

παράδειγμα διὰ τῆς λιτῆς καὶ ἐναρέτου ζωῆς του. Ὁ Σωκράτης ἐδίδασκε πανταχοῦ ὅπου εὐρίσκετο καὶ δωρεάν, πικρῶς δὲ κατέκρινε τοὺς συγχρόνους του σοφιστάς, οἱ ὅποιοι πληρωνόμενοι ἐδίδασκον. Καὶ ἐν τούτοις εὐρέθησαν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι κατηγόρησαν αὐτὸν ὅτι διαφθείρει τοὺς νέους, καὶ ὅτι δὲν ἐπίστευε τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους ἐπίστευεν ἡ πόλις, καὶ εὐρέθησαν δικασταί, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν εἰς θάνατον τὸν μέγαν τῆς ἀρετῆς διδάσκαλον ! ...

Μετὰ τὴν καταδίκην ὁ Σωκράτης ὠδηγήθη εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἔμεινεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, διότι ἔνεκα θρησκευτικῶν λόγων δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα ἐκεῖνο, δὲν ἔπαυσαν νὰ ἐπισκέπτωνται αὐτὸν οἱ μαθηταί του καὶ νὰ εἶναι ἀπαρηγόρητοι διὰ τὴν στέρησιν πολυτίμου διδασκάλου. Ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐνεκαρδιώμενος αὐτοὺς καὶ παρηγόρει λέγων ὅτι πέραν τῆς παρουσίας ζωῆς, ὑπάρχει ἄλλη ζωὴ γλυκυτέρα, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ τὴν ὁποίαν μόνον διὰ τῆς ἀρετῆς δυνάμεθα ν' ἀπολαύσωμεν. Χάριν τῆς ζωῆς ἐκείνης ὁ ἄνθρωπος τὰ πάντα πρέπει νὰ ὑποφέρῃ. Ὅτε δὲ εἰς τῶν μαθητῶν του ὀνομαζόμενος Κρίων, δωροδοκῆσας τὸν δεσμοφύλακα καὶ καταστήσας εὐκολὸν τὴν ὁραπέτευσιν, προέτρπε τὸν Σωκράτην νὰ φύγῃ, ὁ Σωκράτης ἀπέρριψε τὴν πρότασιν αὐτοῦ ἀποδείξας συνάμα εἰς αὐτόν, ὅτι τὸ πρῶτιστον καθήκον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Οὕτω δὲ ὁ Σωκράτης κατὰ τὸ ἔτος 399 π. Χ. πῶν τὸ δηλητήριο ἀτάραχος καὶ γελαστός, ἀπέθανε χωρὶς ν' ἀπαρηθῇ καμμίαν ἐκ τῶν ἀρχῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας ζῶν καὶ εὐτυχῶν ἐδίδασκεν. Ἡ καταδίκη τοῦ Σωκράτους ὑπῆρξε δικαστικὸς φόνος, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε θὰ συγχωρήσωσιν οἱ αἰῶνες εἰς τοὺς Ἀθηναίους ! ...

33. Ἀγνσίλαος.

Μετὰ τὴν ταπείνωσιν τῶν Ἀθηνῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Περ-

σῶν Ἀρταξέρξης ἐπεχείρησε νὰ καθυποτάξῃ τὰς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικὰς πόλεις. Ἄλλ' αὐταὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῆς Σπάρτης, ἡ ὁποία ἀπέστειλε πρὸς βοήθειάν των τὸν Ἀγησίλαον. Οὗτος ἀποβίβασθεις εἰς τὴν Ἀσίαν μὲ τὸν στρατὸν του καὶ νικήσας τοὺς Πέρσας εἰς ἀλλεπαλλήλους μάχας, προυχώρησεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας, σκοπεύων νὰ γίνῃ κύριος τοῦ Περσικοῦ κράτους. Τότε οἱ Πέρσαι καταληφθέντες ὑπὸ μεγάλου φόβου καὶ θέλοντες ν' ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τὸν κίνδυνον, κατώρθωσαν διὰ πολλῶν χρημάτων νὰ πείσωσι τοὺς Ἀθηναίους, Ἀργεῖους, Κορινθίους καὶ Θηβαίους, οἱ ὅποιοι εἶχον μεγάλως δυσареστηθῆ κατα τῶν Σπαρτιατῶν, νὰ ἐξεγερθῶσιν ἐναντίον των. Καὶ πράγματι ἐξηγέρθησαν οὗτοι, ὁ δὲ συμμαχικὸς στρατὸς των κατενίκησε τοὺς Σπαρτιατάς καὶ ἐφόνευσε τὸν στρατηγὸν των Λύσανδρον. Τότε οἱ Σπαρτιατὰι φοβηθέντες ἀνεκάλεσαν τὸν Ἀγησίλαον, ὁ ὁποῖος περὶλυπος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του χωρὶς νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ μεγαλουργὰ σχέδιά του. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων πολέμων τόσον ἐξησθένησε καὶ ἐταπεινώθη ἡ ὑπερήφανος Σπάρτη, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ τὴν αἰσχρὰν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην, διὰ τῆς ὁποίας παρέδωκεν εἰς τοὺς Πέρσας τὰς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικὰς πόλεις!

34. Θῆβαι, Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας.

Κατὰ τὸ ἔτος 383 π. Χ. ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Φοιβίδας διερχόμενος διὰ τῆς Βοιωτίας, ἵνα μεταβῆ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, κατέλαβε διὰ δόλου τὴν Καδμείαν, τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν καὶ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν εἰς τοὺς φίλους τῶν Σπαρτιατῶν. Τότε πολλοὶ ἐχθροὶ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἄλλοι εὐγενεῖς Θηβαῖοι φοβηθέντες κατέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐκεῖ δὲ οἱ φυγάδες οὗτοι συνεννοηθέντες καὶ μὲ ἄλλους φιλελευθέρους ἄνδρας διαμένοντας εἰς τὰς Θήβας, ἀπεφάσισαν νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα των. Νύκτα λοιπὸν τοῦ Δεκεμ-

βρίου, ἐνῶ οἱ ἄρχοντες τῶν Θηβῶν, οἱ ὅποιοι ὠνομάζοντο πολέμαρχοι, διεσκέδαζον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φιλοπάτριδος Φυλίδου, δώδεκα συνωμόται ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις φυγάδων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ γενναίου Πελοπίδου, εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐπιπεσόντες μὲ τὰ ξίφη ἐφόνευσαν αὐτούς. Ἐπειτα δὲ διὰ κηρύκων διελάλησαν τὸν φόνον τῶν τυράννων καὶ ἐκάλεσαν τὸν λαὸν εἰς ἐλευθερίαν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν προσήλθον καὶ οἱ ἄλλοι φυγάδες, οἱ ὅποιοι ἐνωθέντες μετὰ τῶν συνωμοτῶν ἐπολιόρχησαν τὴν Καδμείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταφύγη οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ἠνάγκασαν αὐτούς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Σπάρτην. Οἱ Σπαρτιᾶται μόλις ἔμαθον ταῦτα ἠγανάκτησαν καὶ ἀπέστειλαν ἐναντίον τῶν Θηβαίων στρατόν, ἵνα τιμωρήσῃ αὐτούς. Ἀλλ' οὗτοι ἔχοντες στρατηγούς τὸν Πελοπίδαν καὶ τὸν ἀνδρεῖον καὶ μεγαλόβυχον Ἐπαμεινώνδαν κατῴρθωσαν νὰ νικήσωσι τοὺς Σπαρτιᾶτας.

35. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη.

Ἡ τελευταία αὕτη ἀποτυχία πολὺ ἐκόστισεν εἰς τὴν ὑπερῆφανον Σπάρτην· διὰ τοῦτο ἀπέστειλαν ἐναντίον τῶν Θηβαίων τὸν βσιλέα Κλεόμβροτον μετὰ 1400 Σπαρτιατῶν καὶ συμμάχων, ὅπως ταπεινώσῃ αὐτούς. Ἀλλ' οἱ ἐνδοξοὶ στρατηγοὶ Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας ὀδηγοῦντες ἐξ ἑκατῶν τετρακοσίων μόνον Θηβαίους, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὰ Λεύκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ ἐνίκησαν αὐτούς κατὰ κράτος. Τέσσαρες περίπου χιλιάδες Λακεδαιμόνιοι ἐφρονεύθησαν κατὰ τὴν μάχην ταύτην, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος, ἐνῶ ἐκ τῶν Θηβαίων ἐφρονεύθησαν τριακόσιοι μόνον. Μετὰ τὴν μάχην ταύτην, ἡ Σπάρτη ἐταπεινώθη καὶ ἔχασε τὴν προτέραν ὁδὸν τῆς, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀνέλαβον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος.

36. Ἡ ἐν Μαντινεΐα μάχη.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις νίκην ὁ Ἐπαμεινώνδας εἰσέβαλε τρεῖς φορές εἰς τὴν Πελοπόννησον, παραθαρρύνων τοὺς συμμάχους τῶν Θηβῶν καὶ μὲ πάντα τρόπον κακοποιῶν τοὺς ἐχθρούς. Τὴν τετάρτην ὁμοῦ φορὰν συνήντησε πλησίον τῆς Μαντινεΐας τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐκεῖ λοιπὸν κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 362 π. Χ. συνεχρότησε φοβεράν μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν κατενίκησε τοὺς ἐχθρούς. Ἄλλ' εἰς τὴν μάχην ἐπληρώθη θανασίμως εἰς τὸ στήθος διὰ δόρατος. Τότε οἱ Θηβαῖοι μετεκόμισαν τὸν Ἐπαμεινώνδαν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου οἱ ἰατροὶ εἶπον ὅτι ἐὰν ἀποσπασθῇ τὸ δόρυ, θὰ ἐπέλθῃ ἀμέσως ὁ θάνατος. Ὁ ἀνδρῆτος ἀνῆρ ἤκουσε μὲ μεγάλην ἀταραξίαν τὴν γνώμην τῶν ἰατρῶν. Κατόπιν ἠρώτησε ποῖοι ἐνίκησαν καὶ ἂν ἐσώθῃ ἡ ἀσπίς του. Ὅτε δὲ ἔμαθεν ὅτι ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι καὶ ὅτι ἡ ἀσπίς του ἐσώθη, ἐχάρη καὶ διέταξε ν' ἀποσπᾶσσι τὸ δόρυ. Κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰς ἓκ τῶν παρισταμένων φίλων του εἶπε πρὸς αὐτὸν δακρύων : «ἀποθνήτκεις ἄτεκνος. Ἐπαμεινώνδα», ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀπήντησεν : «ὄχι δὲν ἀποθνήτκω ἄτεκνος· ἀφήνω δύο θυγατέρας, τὴν ἐν Λεύκτροις καὶ τὴν ἐν Μαντινεΐα νίκην». Μετ' ὀλίγον ἀπεσπάσθη τὸ δόρυ καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐξέπνευσε. Ὁ Πελοπίδας εἶχεν ἀποθάνῃ ἐν ἔτος πρὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, μετὰ δὲ τὸν θάνατον καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, αἱ Θῆβαι ἐχασαν τὴν δύναμίν των, διότι οὐδεὶς ἐφάνη ἀντάξιός διαδόχος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, νέα δὲ δύναμις ἰσχυρὰ ἀνεφάνη πρὸς βορρᾶν, ἡ Μακεδονία.

37. Φίλιππος.

Οι άτελείωτοι έμφύλιοι πόλεμοι έπέφερον τέλος τα όλθρια άποτελέσματά των και αι τρεις μεγάλοι και ισχυραί πόλεις τής Έλλάδος, ή Σπάρτη, αι Άθηναί και αι Θήβαι, ή μία κατόπιν τής άλλης κατέπεσαν και παρήκμασαν. Τότε ανεφάνη πρὸς βορρᾶν νέα ισχυρά δύναμις, ή Μακεδονία. Ο βασιλεύς αὐτῆς Φίλιππος ο Β΄, ο όποιος ήτο άνήρ εύφυής, φιλόδοξος και πανούργος, πεπροικισμένος εκ φύσεως και με πολλά στρατηγικά προτερήματα, κατώρθωσεν εντός ολίγου χρόνου να επεκτείνη τα όρια του βασιλείου του και να καταστήσῃ αὐτὸ πλούσιον και ισχυρόν. Ύστερον από πολλὰς επιτυχεῖς εκστρατείας, ο Φίλιππος συνέλαβε τήν ιδεάν να υποτάξῃ πρῶτον τήν Έλλάδα και κατόπιν οδηγῶν τα Έλληνικά και Μακεδονικά στρατεύματα, να κητακτήσῃ τὸ Περσικόν κράτος. Διά τουτο εζήτει άφορμήν, όπως αναμιχθῆ εις τα πράγματα τής Έλλάδος. Και ή άφορμή δέν ήργησε να παρουσιασθῆ. Οι Θηβαῖοι θέλοντες να τιμωρήσωσι τούς Φωκείς, οι όποιοι κατέλαβον και εκαλλιέργησαν μέρος γῆς, ή όποια ανήκεν εις τὸ εν Δελφοῖς μαντεῖον του Απόλλωνος, εζήτησαν τήν βοήθειαν του Φιλίππου. Εἰσέβαλε λοιπόν οὗτος εις τήν Έλλάδα και ενίκησε τούς Φωκείς. Ο πόλεμος οὗτος ωνομάσθη *ιερός*.

Μετ' ολίγα έτη εἰσέβαλε πάλιν εις τήν Έλλάδα ο Φίλιππος και έτιμώρησε τούς Άμφισσεῖς, οι όποιοι επίσης εκαλλιέργησαν γῆν ανήκουσαν εις τὸ μαντεῖον των Δελφῶν. Άλλ' αἰρνης καταλαμβάνει τήν οχυράν πόλιν τής Φωκίδος Έλάτειαν. Μέγας φόβος κατέλαβε τούς Έλληνας μόλις έμαθον τουτο. Τότε ο μέγας ρήτωρ Δημοσθένης κατώρθωσε να συμμαχήσωσι πολλὰι Έλληνικαί πόλεις μετα των Άθηνων και άποτελέσωσι στρατόν συμμαχικόν εκ τεσσαράκοντα χιλιάδων

ἀνδρῶν, τὸν ὅποιον ἀμέσως ἀπέστειλαν ἐναντίον τοῦ Φιλίππου. Εἰς τὴν Χαϊρώνειαν λοιπὸν τῆς Βοιωτίας ἐν ἔτει 338 π. Χ. συνεκροτήθη φοβερά καὶ πεισματώδης μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνίκηθη ὁ συμμαχικὸς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ὁ Φίλιππος ἦτο κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος, πλὴν δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτήν, ἀλλὰ συγκαλέσας ἐθνικὸν συνέδριον ἐν Κορίνθῳ, εἰς τὸ ὁποῖον συνῆλθον οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης, ἀνηγορεύθη ἀρχιστράτηγος τῆς Ἑλλάδος, ἵνα ἀναλάβῃ τὸν κατὰ τῆς Περσίας πόλεμον. Ἐπιστρέψας τότε εἰς Μακεδονίαν ἤρχισε νὰ προετοιμάζῃται διὰ τὴν νέαν ἐκστρατείαν, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν προετοιμασιῶν ἐδόλοφονήθη κατὰ τὸ ἔτος 336 π. Χ. ὑπὸ τινος τῶν σωματοφυλάκων του.

38. Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας.

Τὰ μεγαλουργὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου ἀνέλαβε νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ Ἀλέξανδρος. Εἰκοσαετῆς ἦτο ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, ἀλλ' ἐκ φύσεως προικισμένος μὲ ἐξοχα προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἢ καλὴ ἀνατροφή τῶν διδασκάλων του ἀνέπτυξε θαυμασίως, εἶχε δεῖξει ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πολλὰ δείγματα τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ ὑπεροχῆς. Διδάσκαλον εἶχεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸν μέγαν φιλόσοφον Ἀριστοτέλην.

Ὅτε ἐγίνε γνωστὸς ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς του, οἱ γειτονικοὶ λαοί, τοὺς ὁποίους ὁ Φίλιππος εἶχεν ὑποτάξῃ, ἐπανεστάτησαν. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν ἐναντίον αὐτῶν, τοὺς ἐνίκησε καὶ τοὺς ὑπέταξε. Μετ' ὀλίγον δὲ μαθὼν ὅτι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐπανεστάτησαν, ὤρμησε κατ' αὐτῶν καὶ κυριεύσας τὰς Θήβας ἐτιμώρησεν αὐτοὺς σκληρῶς. Ἀπ' ἐκεῖ μετέβη εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀνεκήρυξαν αὐτὸν ἀρχιστράτηγον διὰ τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον. Μετὰ τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέψας εἰς Μα-

κεδονίαν παρεσκευάσθη δια τὴν ἐναντίον τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος 334 π. Χ. ὀδηγῶν τριάκοντα χιλιάδας πεζῶν καὶ πέντε χιλιάδας ἰππέων, ἐπέρασε τὸν Ἑλλησποντον καὶ προχωρήσας εἰς τὴν Ἀσίαν συνήνησε πλησίον τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ τὸν Περσικὸν στρατὸν ἀποτελούμενον ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἐκεῖ συνῆψε μάχην αἱματηράν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνίκησε τοὺς Πέρσας. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην παρ' ὀλίγον νὰ ἐφρονεύετο ὁ Ἀλέξανδρος, ἂν μὴ ἔσφριζεν αὐτὸν ὁ στρατηγὸς τοῦ Κλεΐτος. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε καὶ ἀφοῦ ὑπέταξε τὰς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικὰς πόλεις, συνεκρότησε νέαν μάχην κατὰ τῶν Περσῶν πλησίον τῆς πόλεως Ἴστού, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεδείχθη νικητῆς. Ἐξήκοντα χιλιάδες Πέρσαι ἐφρονεύθησαν κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην μάχην καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι, ἐνῶ ἐκ τῶν Μακεδόνων ἐφρονεύθησαν 450 μόνον ἄνδρες. Κατόπιν ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέταξε τὴν Συρίαν, τὴν Φοινίκην καὶ τὴν Παλαιστίνην, καὶ τέλος μεταβάς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔγινε κύριος αὐτῆς ἄνευ πολέμου. Ἐκεῖ δὲ πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Νείλου ἰδρύσε τὴν περιώνυμον αὐτοῦ πόλιν Ἀλεξάνδρειαν.

Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν παιδιάδα τῶν Ἀρβήλων καὶ Γαυγαμήλων συνεκρότησε τὴν τελευταίαν κατὰ τοῦ Δαρείου μάχην. Ὁ Δαρεΐος καὶ πάλιν ἐνίκηθη κατὰ κράτος. Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθε νικητῆς εἰς τὴν Βαβυλώνα, ἔπειτα δὲ κατέλαβε καὶ τὰς ἄλλας πρωτεύουσας τῆς Περσίας, τὰ Σοῦσα, τὴν Περσέπολιν, καὶ τὰς Πασαργάδας. Ἐκεῖ εὔρεν ἐκτὸς τῶν ἀπείρων θησαυρῶν καὶ τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατόπιν προχώρησεν εἰς τὴν Μηδίαν, πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, ὁ ὅποιος μετὰ τὴν μάχην τῶν

Γαυγαμήλων είχε καταφύγει εις τὰ Ἐκβάτανα. Ἄλλ' ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἔμαθεν ὅτι ὁ Δαρεῖος εἶχεν αἰχμαλωτισθῆ ὑπὸ τοῦ σατράπου τῆς Βακτριανῆς Βῆσσου. Τότε οἱ Μακεδόνες ἔσπευσαν πρὸς καταδίωξίν του, ἀλλ' ὁ Βῆσσος βλέπων ὅτι ἐκινδύνευε νὰ συλληφθῆ, φρονεῖει τὸν Δαρεῖον καὶ καταφεύγει εἰς τὴν Βακτριανήν. Ὁ Ἀλέξανδρος εὐρῶν τὸ πτώμα τοῦ Δαρείου παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν οἰκογένειάν του καὶ διέταξε τὰ ταφῆ μὲ βασιλικὰς τιμάς. Κατόπιν δὲ συλλαβὼν τὸν Βῆσσον, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου, ὁ ὁποῖος ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἐφόνευσεν αὐτὸν μὲ σκληρὸν θάνατον. Τιοιουτοτρόπως ὁ Ἀλέξανδρος καθυπέταξεν ὀλόκληρον τὸ Περσικὸν κράτος.

Μετα ταῦτα ἀπορασίσας νὰ κατακτήσει τὴν Ἰνδικὴν διέβη τὸν ποταμὸν Ἰνδὸν καὶ εἶτα προχωρήσας ἔφθασε μέχρι τοῦ Ὑδάσπου. Βασιλεῖς τῶν μερῶν ἐκείνων ἦσαν ὁ Ταξίλης καὶ ὁ Πῶρος, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρῶτος ὑπετάχθη ἀμέσως, ἐνῶ ὁ Πῶρος ἀντέστη γενναίως· τέλος κατανικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου συνελήφθη αἰχμάλωτος κατὰ τὴν μάχην καὶ ἤχθη ἐνώπιον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἠρώτησε «καὶ τώρα πῶς θέλεις νὰ σὲ μεταχειρισθῶ; «Βασικῶς», ἀπήντησεν ὁ Πῶρος. Καὶ ἀληθῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐφέρθη πρὸς αὐτὸν βασιλικῶς, διότι ὄχι μόνον τὸν ἀνεβίβασε πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀλλὰ τὸν ἔκαμε φίλον καὶ σύμμαχον. Κατόπιν ἐσκόπει νὰ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ Γάγγου, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἤρχισε νὰ γογγύζῃ, ἠναγκάσθη νὰ σταθῆ πρὸ τοῦ Ὑφάσιος· ἀπ' ἐκεῖ δ' ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Σοῦσα, ὅπου ἔλαβε σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Δαρείου Βρασινην.

Κατὰ τὸ ἔτος 334 ὁ Ἀλέξανδρος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ ἤρχισε τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἀπεράντου κράτους του, σκοπεύων νὰ διαδώσῃ εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας τὸν πολιτισμὸν, τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλα δὲν ἐπρόσβασε νὰ πραγματοποιήσῃ τούτα, διότι ἀσθε-

νήσας ἕνεκα τῶν μεγάλων κόπων, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 323 εἰς ἡλικίαν 33 ἐτῶν. Τὰ ὑπεράνθρωπα κατορθώματα τοῦ Ἀλεξάνδρου κινουσι καὶ μέχρι σήμερον τὸν θαυμασμὸν τῆς ἀνθρώπου πύτητος καὶ ἡ ἱστορία πολὺ δικαίως ὠνόμασεν αὐτὸν Μέγαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀποθνήσκων ἔδωκε τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ δακτύλιον εἰς τὸν στρατηγὸν Περδίκκαν, τὴν δὲ βασιλείαν εἶπεν ὅτι ἀρῆναι εἰς τὸν «ἄριστον». Διὰ τοῦτο μετὰ τὸν θάνατόν του ἤρχισε πόλεμος φοβερὸς καὶ μακροχρόνιος μετὰ τῶν στρατηγῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθεὶς τῶν ὁποίων ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἄριστον. Τέλος τὸ Μακεδονικὸν κράτος διηρέθη εἰς πέντε βασιλείαι, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν βασίλειον τῆς Μακεδονίας, εἰς τὸ ὁποῖον συμπεριελήθη καὶ ἡ Ἑλλάς, ἔλαβεν ὁ στρατηγὸς Κάσσανδρος, τὸ βασίλειον τῆς Θράκης ὁ Λυσίμαχος, τὸ τῆς Ἀσίας ὁ Ἀντίγονος, τὸ τῆς Συρίας ὁ Σέλευκος καὶ τὸ βασίλειον τῆς Αἰγύπτου ὁ στρατηγὸς Πτολεμαῖος.

Τ Ε Λ Ο Σ